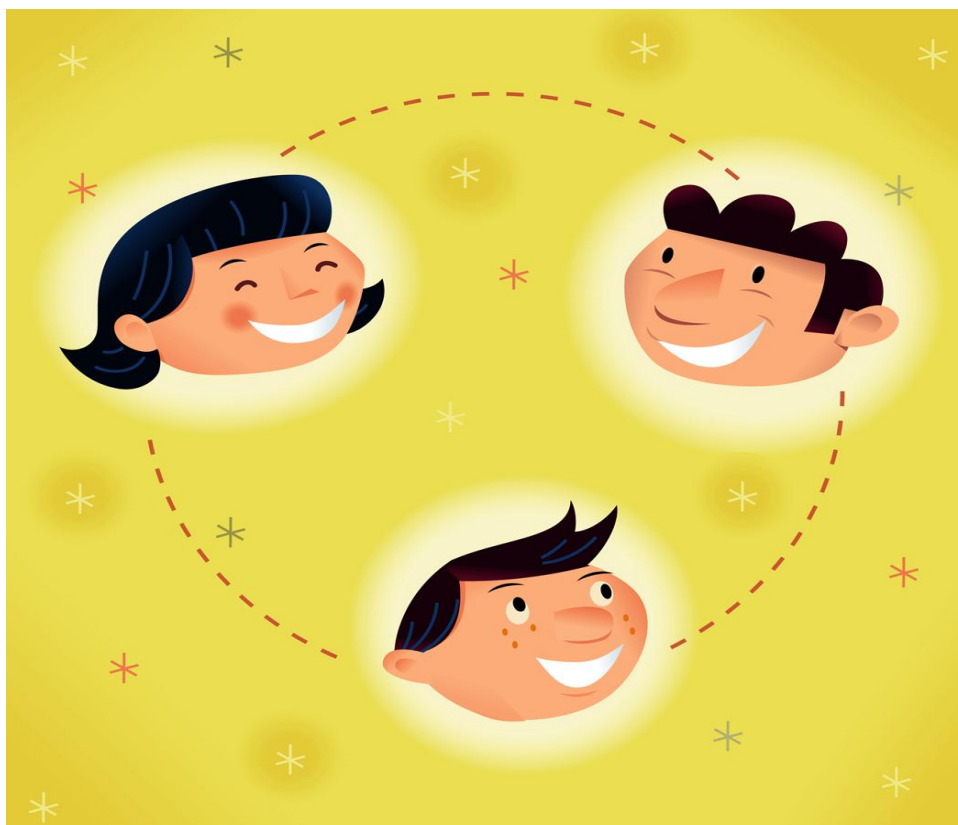

Speciālās pamatizglītības mācību metodiskais
materiāls izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem

Maiga Paegle

„Vārdiņš, vārdiņš, teikumiņš”

Uzdevumu krājums latviešu valodā
7. klasei

Valmiera
2017.

Saturs.

1. Saturs	1
2. Ievads	2
3. Atkārtojums par nekārtnajiem darbības vārdiem –	
• tabula par nekārtno darbības vārdu locīšanu	4
• uzdevumi par nekārtnajiem darbības vārdiem teikumos.....	5
4. Darbības vārdu izteiksmes –	9
○ īstenības izteiksme,	
○ atstāstījuma izteiksme,	
○ vēlējuma izteiksme,	
○ vajadzības izteiksme,	
○ pavēles izteiksme,	
○ tabula par darbības vārdu izteiksmēm	17
○ pārbaudes darbi	19
5. Palīgvārdi un izsaukmes vārdi –	
○ prievārdi.....	24
○ sakārtojuma saikļi.....	25
○ pakārtojuma saikļi	26
○ kontroldarbs par saikļu lietošanu.....	27
○ partikulas	29
○ izsaukmes vārdi.....	30
○ pārbaudes darbs par palīgvārdiem un izsaukmes vārdiem.....	31
○ tests par palīgvārdiem, izsaukmes vārdiem.....	34
6. Pieturzīmes teikumos –	
○ uzdevumi par pieturzīmju lietošanu	35
○ testi.....	36
○ uzdevumi	39
○ patstāvīgais darbs	40
○ krustvārdu mīkla	41
7. „Kabatas” diktāti	42

Ievads.

Metodiskais materiāls latviešu valodā 7. klasei izstrādāts pēc mācību programmā dotajām tēmām. Tas ir papildinājums mācību grāmatā dotajiem uzdevumiem, kurus skolēni ar dzirdes traucējumiem ne vienmēr spēj uztvert nepilnīgi attīstītās valodas dēļ. Mācību plāns skolēniem ar dzirdes traucējumiem paredz 6 stundas nedēļā, tāpēc ir nepieciešami papildus uzdevumi –

- lai nostiprinātu skolēnu zināšanas, prasmes un iemaņas,
- lai skolotājam būtu pēc iespējas vairāk uzdevumu veidu, kas palīdzētu skolēniem apgūt mācību vielu gan gramatisko kategoriju ietvaros, gan valodas pilnveidošanai, gan valodas komunikatīvās funkcijas uzlabošanai.

Metodiskajā materiālā uzdevumi izstrādāti par tēmām –

- **zināšanu atkārtojums un nostiprinājums par nekārtno darbības vārdu lietošanu** – dota tabula, kuru skolēni var izmantot, pildot zināšanu nostiprināšanas uzdevumus un **apgūstot darbības vārdu izteiksmju salikto laiku veidošanu**, doti **uzdevumi** par nekārtno darbības vārdu lietošanu teikumos, to pareizu formu izvēli. Tas ir svarīgi skolēniem ar dzirdes traucējumiem, lai spētu saskatīt šo darbības vārdu laikus, personu,
- darbības vārdu **izteiksmes** – doti dažādu veidu **uzdevumi**, lai pilnveidotu skolēnu zināšanas par darbības vārdu lietošanu izteiksmēs (pārveidošanas, ievietošanas, sagrupēšanas u.c.), nobeigumā ievietota **tabula** par darbības vārdu locīšanu izteiksmēs. To skolēns var izmantot, lai labāk apgūtu darbības vārdu konjugēšanu, nostiprinātu zināšanas, ievietoti arī **pārbaudes darbi**, kurus var izmantot tēmas noslēgumā, mācot par izteiksmēm,
- **palīgvārdi un izsaukmes vārdi teikumos** – ievietoti **uzdevumi** par prievārdiem, sakārtojuma un pakārtojuma saikļiem, partikulām, izsaukmes vārdiem teikumos (ievietošanas, sagrupēšanas, teikumu veidošanas, kļūdu labošanas, pieturzīmju lietošanas u.c.), ievietoti **pārbaudes darbi** par saikļiem un tēmas noslēgumam, **tests** par palīgvārdiem un izsaukmes vārdiem,
- **pieturzīmes teikumos** – ievietoti **uzdevumi** par pieturzīmju lietošanu gan vienkāršos, gan saliktos teikumos –
  - vienlīdzīgi teikuma locekļi (saikļu un bez saikļu saistījums),
  - atkārtoti vārdi,
  - teikumi ar tiešo runu (piebilde tiešās runas sākumā, piebilde aiz tiešās runas) ,
  - uzruna,
  - salikti sakārtoti un pakārtoti teikumi,
  - izsaukmes vārdi,
  - partikulas – jā, nē.Ievietoti **testi** par pieturzīmju lietošanas nostiprināšanu.

- atmiņas nostiprināšanai „**kabatas**” **diktāti** — teksti sadalīti pa teikumam, teikumi paslēpti „kabatā” (tā var būt aploksne, kāds maisiņš u.tml.), skolēns paņem pirmo teikumu, iemācās, tad noliek un uzraksta pēc atmiņas, tad ņem nākošo teikumu. Darbu turpina, kamēr viss teksts uzrakstīts. Darba apjomu (teikumu skaitu) var izvēlēties pēc skolēnu spējām.

Teikumi un teksti uzdevumos veidoti –

- saturiski bieži vien izmantojot literatūras grāmatā ievietotos literāros darbus, kas palīdz nostiprināt skolēnu zināšanas par literatūras veidiem, žanriem, atcerēties literāro darbu saturu,
- skolēnam ar dzirdes traucējumiem saprotamā valodā, skolēnam ir jāsaprot teikumu saturs, lai viņš patstāvīgi spētu strādāt ar gramatiskā uzdevuma izpildi,
- lai tekstiem būtu arī kāda audzinoša nozīme, tajos paustās atziņas varētu izmantot komunikācijai ar skolēniem, piemēram, saruna par draudzību, pienākumiem u.tml.

Uzdevumu un vingrinājumu krājumam ir ieteikuma raksturs.

Atkārtojums par darbības vārdiem.

Nekārtno darbības vārdu konjugēšana.

(būt, nebūt, iet, neiet, dot, doties, nedot)

būt , nebūt

Persona	Tagadne	Pagātne	Nākotne
Vienskaitlis			
es	esmu, neesmu	biju, nebiju	būšu, nebūšu
tu	esi, neesi	biji, nebiji	būsi, nebūsi
viņš, viņa	ir, nav	bija, nebija	būs, nebūs
Daudzskaitlis			
mēs	esam, neesam	bijām, nebijām	būsim, nebūsim
jūs	esat, neesat	bijāt, nebijāt	būsiet, nebūsiet
viņi, viņas	ir, nav	bija, nebija	būs, nebūs

iet, neiet

Persona	Tagadne	Pagātne	Nākotne
Vienskaitlis			
es	eju, neeju	gāju, negāju	iešu, neiešu
tu	ej, neej	gāji, negāji	iesi, neiesi
viņš, viņa	iet, neiet	gāja, negāja	ies, neies
Daudzskaitlis			
mēs	iesim, neiesim	gājām, negājām	iesim, neiesim
jūs	iesiet, neiesiet	gājāt, negājāt	iesiet, neiesiet
viņi, viņas	iet, neiet	gāja, negāja	ies, neies

dot, doties (kaut kur iet vai braukt), nedot

Persona	Tagadne	Pagātne	Nākotne
Vienskaitlis			
es	dodu, dodos, nedodu	devu, devos, nedevu	došu, došos, nedošu
tu	dod, dodies, nedod	devi, devies, nedevi	dosi, dosies, nedosi
viņš, viņa	dod, dodas, nedod	deva, devās, nedeva	dos, dosies, nedos
Daudzskaitlis			
mēs	dodam, dodamies, nedodam	devām, devāties, nedevām	dosim, dosimies, nedosim
jūs	dodat, dodaties, nedodat	devāt, devāties, nedevāt	dosiet, dosieties, nedosiet
viņi, viņas	dod, dodas, nedod	deva, devās, nedeva	dos, dosies, nedos

1. Pārveido nekārtnos darbības vārdus prasītajā laikā!

1. Tu **esi** mans labākais draugs, tāpēc mēs kopā **ejam** uz treniņu, un tu man **dod** savas slidas.
2. Mēs **dodamies** ekskursijā uz interesantām darba vietām, un jūs jau **esat** tur saticis daudzus cilvēkus, kuri **iet** uz darbu ar prieku.
3. Viņš man **dod** padomu par nākotnes profesiju, es vēl **neesmu** padomājis.
4. Mēs **neejam** pie drauga, tāpēc ka viņš **dodas** uz skolu.
5. Mamma man vienmēr **iedod** gardākos augļus, tāpēc ka es **esmu** izpalīdzīgs un padaru visus darbiņus.
6. Tu **ej** sestdienās uz tirgu, tāpēc ka **esi** pārliecināts, ka tur **ir** svaigi dārzeņi un augļi.
7. Man nedēļas nogalē **nav** laika skatīties televizoru, tāpēc ka jūs **dodaties** pie mums ciemos.
8. Viņa **iet** uz kino, bet es **esmu** piekūsis, tāpēc ka katru dienu mēs **dodamies** garās pastaigās.
9. Tu **nedod** nevienam savas jaunās skrituļslidas, tāpēc ka **esi** skops, bet varbūt – taupīgs.
10. Viņi **nav** atbraukuši laikā uz sacensībām, tāpēc ka **ir** bojāts autobuss.

2. Pārveido pagātnē!

1. Tu ..... mans labākais draugs, tāpēc mēs kopā ..... uz treniņu, un tu man ..... savas slidas.
2. Mēs ..... ekskursijā uz interesantām darba vietām, un jūs jau ..... tur saticis daudzus cilvēkus, kuri ..... uz darbu ar prieku.
3. Viņš man ..... padomu par nākotnes profesiju, es vēl ..... padomājis.
4. Mēs ..... pie drauga, tāpēc ka viņš ..... uz skolu.
5. Mamma man vienmēr ..... gardākos augļus, tāpēc ka es ..... izpalīdzīgs un padaru visus darbiņus.
6. Tu ..... sestdienās uz tirgu, tāpēc ka ..... pārliecināts, ka tur ..... svaigi dārzeņi un augļi.
7. Man nedēļas nogalē ..... laika skatīties televizoru, tāpēc ka jūs ..... pie mums ciemos.
8. Viņa ..... uz kino, bet es ..... piekūsis, tāpēc ka katru dienu mēs ..... garās pastaigās.
9. Tu ..... nevienam savas jaunās skrituļslidas, tāpēc ka ..... skops, bet varbūt – taupīgs.
10. Viņi ..... atbraukuši laikā uz sacensībām, tāpēc ka ..... bojāts autobuss.

3. Pārveido nākotnē!

1. Tu ..... mans labākais draugs, tāpēc mēs kopā ..... uz treniņu, un tu man ..... savas slidas.
2. Mēs ..... ekskursijā uz interesantām darba vietām, un jūs jau ..... tur saticis daudzus cilvēkus, kuri ..... uz darbu ar prieku.
3. Viņš man ..... padomu par nākotnes profesiju, es vēl ..... padomājis.
4. Mēs ..... pie drauga, tāpēc ka viņš ..... uz skolu.
5. Mamma man vienmēr ..... gardākos augļus, tāpēc ka es ..... izpalīdzīgs un padaru visus darbiņus.
6. Tu ..... sestdienās uz tirgu, tāpēc ka ..... pārliecināts, ka tur ..... svaigi dārzeņi un augļi.
7. Man nedēļas nogalē ..... laika skatīties televizoru, tāpēc ka jūs ..... pie mums ciemos.
8. Viņa ..... uz kino, bet es ..... piekūsis, tāpēc ka katru dienu mēs ..... garās pastaigās.
9. Tu ..... nevienam savas jaunās skrituļslidas, tāpēc ka ..... skops, bet varbūt – taupīgs.
10. Viņi ..... atbraukuši laikā uz sacensībām, tāpēc ka ..... bojāts autobuss.

4. Nosaki nekārtno darbības vārdu skaitli, personu, laiku!

1. Jūs esat skaisti iekārtojuši dārzu, un es došos to apskatīt. 2. Te taču nav nevienas nezāles! 3. Vai tev nebūs grūti par dārza iekārtojumu mazliet pastāstīt? 4. Nē, es tikai aiziešu pasaukt savus vecākus. 5. Viņi grib doties pie draugiem, bet palūgsim, lai viņi iet mazliet vēlāk. 6. Tētis un mamma dārzā ir pavadījuši daudz laika, es tikai mazliet eju palīgā. 7. Dažreiz mūsu suns Tito ir liels palaidnis, viņš pagājušajā nedēļā lieliem lēcieniem devās pāri mamma puķu dobēm. 8. Nevienam nebija iespējams viņu apturēt, jo aiz sētas gāja kaimiņu kaķis. 9. Viņi ir niknākie ienaidnieki. 10. Mamma bija ļoti dusmīga, bet Tito tikai pieglaimīgi luncināja asti.

Piemēram,

esat – dsk. 2. pers., tag. (skolēni pareizi izrunā – daudzskaitļa otrā persona, tagadne)

5. Ievieto nekārtnos darbības vārdus prasītajā formā!

I.

1. Šodien .....(būt – tag.) saulaina rudens diena, es ..... (iet – nāk.) pastaigāties uz mežu. 2. Kokos ..... (būt – pag.) dažas krāsainas lapas. 3. Draugs tev ..... (dot – pag.) interesantus žurnālus, tu .... (būt – pag.) priecīgs. 4. Mēs .... (iet – tag.) ciemos pie savas klasesbiedrenes, viņai mājās ..... (būt – tag.) mazs, jauks kucēns. 5. Jūs .... (dot – tag.) sunītim garšīgu, veselīgu speciālo barību. 6. Viņi ..... (iet – nāk.) pārgājienā uz Sietiņiezi, tā ..... (būt – tag.) skaista vieta pie Gaujas. 7. Vai tu ..... (būt – tag.) tur bijis? Nē, mēs tur ..... (iet – nāk.) pavasarī, kad laiks ..... (nebūt – nāk.) lietains, nepatīkams, auksts. 8. Es ..... (iet – pag.) ar draugu uz koncertu, mēs ..... (būt – pag.) pārsteigti, tāpēc ka .....(būt – pag.) ļoti daudz cilvēku.9. Es ..... (būt – tag.), tāpēc ka mājas darbs .....(būt – nāk.) pabeigts. 10. Mēs ..... (dot – nāk.) saviem vecākiem parakstīt sekmju lapu, viņi ..... (būt – tag.) priecīgi, bet dažreiz arī sabar mūs, ja atzīmes ..... (nebūt – tag.) tik labas.

Piemēram,

*Tu ..... (būt – tag.) mans draugs. **Tu esi mans draugs.***

II.

1. Mēs ..... (būt – nāk.) ciemos pie tevis. 2. Tu ..... (iet – pag.) uz veikalu, jo tur .....(būt – pag.) atlaides. 3. Jūs .....(dot – tag.) viņam ābolu, kurš ..... (būt – tag.) ļoti salds un sulīgs. 4. Viņš ..... (būt –pag.) priecīgs par mūsu satikšanos. 5. Viņi tagad ..... (būt tag.) ekskursijā. 6. Tu ..... (iedot – nāk.) draugam žurnālu. 7. Es ..... (iet – pag.) uz kino. 8. Mēs ..... (būt –tag.) esam apmierināti ar diskotēku. 9. Jūs bieži ..... (iet –tag.) pastaigāties uz mežu, jo tur gaiss ..... (būt- tag.) svaigs un veselīgs. 10. Cilvēki labprāt ..... (dot – tag.) viens otram padomus, bet tas citiem .....(nebūt – tag.) pieņemams.

Piemēram,

*Tur .....(nebūt – pag.) nekā interesanta. **Tur nebija nekā interesanta.***

6. Pārveido nekārtņos darbības vārdus pagātnē (nākotnē), kur tas ir nepieciešams!

1. Mēs ejam uz parku pastaigāties, bet tu esi piekūsis un negribi nākt.
2. Jūs dodat manam sunim saldumus, bet tas viņam nav veselīgi.
3. Viņi ir apmierināti ar uzvaru konkursā, un Inese dod katram pārsteiguma dāvanu.
4. Zane iedod man savu jauno mūzikas disku, kurš ir atvests no ārzemēm.
5. Es esmu sagatavojis interesantu stāstījumu, un tu man iedod jaunāko informāciju, kuru pievienot maniem materiāliem.
6. draugi vienmēr ir tāpēc, lai varētu uzticēties.
7. Mēs esam visu izpildījuši, un zēni iet uz treniņu.
8. Es dodu tev visu, ko tu esi prasījis.
9. Jau ir vakars, un cilvēki dodas mājās pēc darba.

7. Ievieto nekārtņos darbības vārdus prasītajā formā!

Mēs ..... ciemos pie tevis šovakar.	būt – nāk.
-------------------------------------	------------

Tu ..... uz veikalu, jo tur ..... atlaides.	aiziet – pag. būt – pag.
Jūs .... viņam ābolu, viņš .... priecīgs.	iedot – pag. būt – pag.
Viņi ..... ekskursijā, kur ..... pēc pašu izvēles.	būt – nāk. doties – pag.
Tu ..... draugam jaunāko žurnālu.	aizdot – nāk.
Es šovakar ..... uz kino.	iet – nāk.
Mēs ..... pavadījuši jauku dienu kopā ar draugiem.	būt – tag.
Jūs ..... nopirkt pārtikas produktus vakariņām.	doties – nāk.
Tā ..... laba iespēja parādīt savas spējas.	būt – pag.

8. Pasvītro nekārtņos darbības vārdus!

1. Mūsu kaimiņi katru gadu dodas kādā interesantā braucienā. Pagājušajā gadā viņi bija Portugālē. Mums vienmēr ir jauki paklausīties viņu iespaidus. Dažreiz mums ir iespēja izmantot viņu pieredzi, kad mēs dodamies ceļojumā.

2. Tas nemaz nav tik patīkami, ja tevi piemāna draugs. Vai tev kādreiz ir tā gadījies?

3. Tā nebija tava vaina, jo tu aizgāji uz kino tieši pirms nepatīkamā notikuma.

4. Jūs neejat sēņot, tāpēc ka bieži esat aizņemts.

5. Tu negāji makšķerēt, tāpēc ka laiks ir karsts. Šādās dienās zivis ir paslēpušās dziļāk ūdenī.

Piemēram,

Es katru rītu ēju skriet.

9. Izvēlies divus vai trīs no dotajiem nekārtņajiem darbības vārdiem un uzraksti visās pavēles izteiksmes formās! (Pirms uzdevuma izpildes kopīgi jānoskaidro, kā piedēklis maina vārdu nozīmi).

dot, nedot, padoties, padot, pārdot, iedot, nodot, nodoties (lasīšanai, zīmēšanai u.c.), **iet, neiet, aiziet, iziet, ieiet, pāriet** (pretī, gar jūru, pa mežu u.c.)

Paraugi.

es –

tu aizej!

viņš, viņa – lai aiziet!

mēs – aizejam!

jūs aizejiet!

viņi, viņas – lai aiziet!

Darbības vārdu izteiksmes.

1. Veido īstenības izteiksmes vienkāršos un saliktos laikus!

adīt – viņš

draudzēties – es

kārtot –
plānot – tu
braukt – mēs
slidot – viņa
mest – tu
grozīt - jūs
runāt – es
baidīties – jūs
Piemēram,
lasīt – tu lasi, lasīji, lasīsi, esi lasījis, biji lasījis, būsi lasījis

2. Pārveido darbības vārdus īstenības izteiksmes tagadnē!

1. Mana māsa klausījās mūziku un skatījās televizoru.
2. Sūnciemieši gaidīja palīdzību no Laimes Lāča, jo paši negribēja strādāt.
3. Trīs Sūnu Ciema puisi redzēja brīnumus Baltajās mājās, tur cilvēki čakli strādāja.
4. Es gāju uz filmu „80 dienās apkārt pasaulei”, tā bija interesanta.
5. Skolēni rakstīja e pasta vēstulītes saviem draugiem, kuri dzīvoja citās valstīs.
6. Zēns nokavēja stundu, tāpēc ka gaidīja ārstu, viņam sāpēja kakls, bija arī iesnas.
7. Mēs skatījāmies komēdiju „Labāk vēlāk, nekā par vēlu”.
8. Vectēvs lasīja avīzi „diena”, bet mazdēls aizrautīgi risināja krustvārdu mīklu.
9. Mūsu klase brauca ekskursijā, tas maksāja pieci lati.
10. Lauris gribēja, un Una tulkoja filmu zīmju valodā.

Piemēram,

Tu gāji pavadīt savu draudzeni. Tu ej pavadīt savu draudzeni.

3. Nosaki darbības vārdu personu un vienkāršos laikus īstenības izteiksmē!

1. Pagāja vairākas dienas.
2. Vakar es izvedu savu suni pastaigāties.
3. Tur ir labi.
4. Pa ceļu nāk kāds cilvēks, kurš grib atrast mājas ar interesantu nosaukumu „Kastaņi”, bet šajā apkārtnē tādu nav.
5. Viņš izdzers savu jogurtu un tad apēdīs augļus.
6. Mēs piecelsimies un agri brauksim uz Rīgu.
7. Man piezvanīja draugs, un mēs sarunājām iet uz treniņu kopā.
8. Jūs rakstāt mājas darbu.
9. Zigis brauca uz Siguldu.
10. Es uzrakstīju desmit teikumus.
11. Man patīk ziema, jo var slidot un slēpot.
12. Tu katru dienu vingro un skrien.
13. Vecmāmiņa izcepa garšīgu kūku, bet jūs atnesīsit augļus.
14. Es paņēmu grāmatu un iešu uz savu istabu, tur gaida mana draudzene.

Piemēram,

Mēs palīdzam (īst. izt., dsk.1. pers., vienk.tag.) vecākiem.

4. Nosaki darbības vārdu izteiksmi un laiku! (Īstenības, atstāstījuma, vēlējuma izteiksme.)

1. Matilde labprāt būtu lasījusi visu dienu, bet tēvs to nesaprata un traucēja.

2. Viņš bija sadusmojies uz meiteni, jo grāmatas tikai sagrozot galvu.
3. Tēvs paziņoja skolotājai Hanijas jaunkundzei, ka māte skatoties televizoru un viņu nedrīkstot traucēt.
4. Mātei negribēšoties runāt ar skolotāju.
5. Hanijas jaunkundze labprāt paņemt Matildi pie sevis, ja vecāki būtu atļāvuši.
6. Tēvs piekrīt, ka meita paliks pie skolotājas.
7. Skolotāja izstāsta Matildei, ka viņas tēvs esot piedalījies noziedzīgos darījumos ar mašīnām. (Pēc R. Dāla romāna „Matilde”)

Piemēram,

Viņa bija sapratusi notikumus. (bija sapratusi – īst. izt., sal.pag.)

5. Pasvītro darbības vārdus! Nosaki personu, izteiksmi, laiku! Pārveido nenoteiksmē!

1. Mazais puisēns klusi raudāja un stāstīja, ka sasita kāju pret akmeni.
2. Man rīt vajadzēs aiziet pie trenera, mēs sarunāsim par sacensībām.
3. Jūs baidāties no kontroldarba, bet mēs varam kopā mācīties.
4. Guna atver avīzi un izlasa par notikumiem pasaulē.
5. Pēc nedēļas notiks skolas sporta diena, kurā piedalīsies visi skolēni.
6. Tu vēlējies saņemt vēstuli no drauga, kurš dzīvo Francijā.
7. kaķis gatavojas spēlēt ar kamoliņu.

Piemēram,

Pa atvērtajām durvīm pūs vējš. (pūš – vsk. 3. pers., īst. izt., vienk. tag. – pūst)

6. Ievieto piemērotus darbības vārdus! (Pēc H.K. Andersena literārās pasakas „Meža gulbji”).

Elīze ..... pilī kopā ar saviem brāļiem. Viņi visi ..... laimīgi. Tad tēvs ..... citu sievu. Viņai ..... skaistā pameita. Ļaunā karaliene ..... Elīzi karalim, un tēvs ..... savu meitu no pils.

Elīzes vienpadsmit brāļus viņa ..... par gulbjiem. Tie ..... pāri pilij un ..... prom.

Elīze ..... savus brāļus. Beidzot viņi ....., un Elīze ....., kā brāļus izglābt. Viņa ..... bez atpūtas daudzas dienas un naktis.

bija	apprecēja
nepatika	padzina
pārvērta	devās
izglābt	uzzināja
gāja	strādāja
pārlidoja	satikās
dzīvoja	apmeloja

7. Darba lapa par darbības vārdu nenoteiksmes, īstenības, vēlējuma un atstāstījuma izteiksmēm. Skolēns saņem sagrieztas kartītes ar darbības vārdu formām. Uzdevums – sakārtot prasītajās rindās – nenoteiksme, īstenības izteiksme, atstāstījuma izteiksme, vēlējuma izteiksme.

NENOTEIKSME	ĪSTENĪBAS IZTEIKSME	ATSTĀSTĪJUMA IZTEIKSME	VĒLĒJUMA IZTEIKSME
STRĀDĀT	STRĀDĀJU	STRĀDĀŠOT	STRĀDĀTU
LASĪT	IR LASĪJIS	ESOT LASĪJIS	BŪTU STRĀDĀJIS
KLAUSĪTIES	ESMU KLASĪJUSIES	BŪŠOT KLAUSĪJUSIES	KLAUSĪTOS
CEPT	BIJĀM CEPUŠI	CEPOT	CEPTU
AIZBĒGT	ESAT AIZBĒGUŠI	ESOT AIZBĒGUŠI	BŪTU AIZBĒGUŠI
PĀRBAUDĪT	PĀRBAUDĪJĀM	PĀRBAUDOT	PĀRBAUDĪTU
PADZERTIES	PADZERŠOS	PADZERŠOTIES	PADZERTOS
SALĪT	SALIJĀM	ESOT SALIJUŠI	BŪTU SALIJUŠI
PACIEMOTIES	BIJU PACIEMOJIES	PACIEMOJOTIES	PACIEMOTOS
SARUNĀT	ESI SARUNĀJIS	BŪŠOT SARUNĀJIS	BŪTU SARUNĀJIS
PABEIGT	PABEIGSIM	PABEIGŠOT	PABEIGTU
IESĀKT	IESĀKĀT	IESĀKŠOT	IESĀKTU
IZRĒĶINĀT	BŪSIM IZRĒĶINĀJUŠI	ESOT IZRĒĶINĀJUŠI	BŪTU IZRĒĶINĀJUŠI
BRAUKT	BRAUCU	BRAUCOT	BRAUKTU

8. Ievieto darbības vārdus prasītajā formā!

<p>1. Es vasarā ..... celtniecības brigādē pie sava vecākā brāļa.</p>	<p>strādāt – īstenības izteiksme, vienkāršā pagātnē</p>
---	--

2. Mēs pagājušajā svētdienā kopā ar ģimeni .....ciemos pie draugiem uz Latgali.	aizbraukt – īstenības izteiksme, saliktā pagātne
3. Tu labprāt ..... basketbola sacensībās Lietuvā nākošajā mēnesī.	 piedalīties – vēlējuma izteiksme, vienkāršā tagadne
4. Oļegs ..... uz Angliju jau pagājušajā mēnesī.	 aizceļot – atstāstījuma izteiksme, saliktā tagadne
5. Viņš ..... plastmasas izstrādājumu rūpnīcā.	 strādāt – atstāstījuma izteiksme, vienkāršā tagadne
6. Es ..... kontroldarbu matemātikā labāk, bet sājēja galva.	 uzrakstīt – vēlējuma izteiksme, saliktā tagadne
7. Rīt varbūt ..... e - pasta vēstule no Spānijas par sacensībām.	 atnākt – atstāstījuma izteiksme, saliktā nākotne
8. Manam draugam vasarās ..... doties tālos pārgājienos.	 patikt – īstenības izteiksme, vienkāršā tagadne
9. Es labprāt ..... tavās dzimšanas dienas svinībās.	 piedalīties – vēlējuma izteiksme, saliktā tagadne
10. Tu no rīta ..... ļoti agri.	 celties – atstāstījuma izteiksme, vienkāršā nākotne
11. Jūs katru dienu ..... pastaigāties uz mežu.	 iet – īstenības izteiksme, vienkāršā tagadne
12. šogad rudens vētras ..... daudzus kokus.	 nolauzt – atstāstījuma izteiksme, vienkāršā nākotne

9. Pārveido atstāstījuma izteiksmē! Ievēro doto darbības vārdu formu!

sakārtoju - ..... būsim nosargājuši - .....
griežos - ..... esmu sapratis - .....
iebēršu - ..... būs noklausījies - .....
apsēdīšos - ..... ir aizbraucis - .....
atnākšu - ..... būs sagrābis - .....

apstājies - ..... būsiet atraduši - .....
 pacelsim - ..... esi nokaunējies - .....
 palaidīšu - ..... ir izstāstījis - .....
 sagrauzīšu - ..... ir apstājies - .....

Piemēram,
saņemšu – saņemšot
Ir nopelnījis – esot nopelnījis

10. Noraksti! Pasvītro darbības vārdus īstenības izteiksmē ar vienu svītru, atstāstījuma izteiksmē ar divām svītrām!

1. Tu esi padarījis savu darbu un tagad atpūtīšoties.
2. Tev rīt būšot viesi, jūs laikam iešot uz kino, tur rāda ļoti labu filmu, tā esot saņēmusi vairākus Oskarus. Vai tu to zini?
3. Ir iestājies aukstums, bet es ceru, ka drīz tas pāries. Tomēr laika ziņas informē, ka vēl nākošajā nedēļā pieturēšoties vējains un vēss laiks.
4. Man esot pienākusi vēstule no Taizemes. Tā ir kāda meitene. Es internetā iepazinos ar viņu gluži nejauši. Viņa esot vidusskolniece. Mēs stāstām vēstulēs par savu valsti, skolu.
5. Rīt ir svētdiena, bet tu būsi piecēlies jau agri, tāpēc ka vecāki pateica, ka vajagot braukt pie vecmāmiņas, Viņa esot iztīrījusi pagrabu, un mēs palīdzēsīm novākt nederīgās lietas.
6. Viņš ir atradis interesantus materiālus, un rīt notikšot mēģinājums.

11. Pārveido tiešās runas teikumus saliktos pakārtotos teikumos, izmantojot darbības vārdu atstāstījuma izteiksmi!

1. Mans vecākais brālis teica: „Šodien mēs iesim noskatīties basketbola spēli uz jauno sporta namu.”
2. Treneris paskaidroja: „Jēkabs spēlēja ļoti labi.”
3. „Tagad Gaujā iet ledus,” stāstīja kaimiņš.
4. Skolotāja pastāstīja: „9. klases skolēni pavasarī brauks ekskursijā.”
5. Indulis nodomāja: „Es pabeigšu mājas darbus un tad iešu uz kino.”
6. Tu nekādi nevarēji saprast: „Kā viņš var būt tik iedomīgs!”
7. Māmiņa aizrādīja dēlam: „Tu man meloji par notikumiem pie upes.”

Piemēram,
Zaķis bēdīgi gāja pa ceļu un domāja: „Es no visiem baidos, man ir tik grūta dzīve!”
Zaķis gāja pa ceļu un bēdīgi domāja, ka viņš no visiem baidoties, ka viņam esot tik grūta dzīve.

12. Ievieto teikumos piemērotus darbības vārdus īstenības izteiksmē!

Rudenī bieži ....., un cilvēki ..... zem krāsainiem lietussargiem.	uzlīmēja
Maza meitene ..... krāsainas lapas un ..... uz papīra.	bija
Pa ceļu milzīgā ātrumā ..... sarkana mašīna pa gaisu ..... netīras ūdens šaltis.	vajadzēja

Sūnu Ciema iedzīvotāji ..... slinki.	ir
Sievas un vīri ..... palīgā Laimes lāci.	brauca
Pēc Laimes lāča ..... braukt trīs puišiem – Ješkam, Andram un Bukstiņam.	nopirka
Mobilais telefons ..... ērts lietošanai.	līst
Mans lielais brālis ..... jaunu mašīnu, tāpēc ka	sapelnīja
Es ..... brīvlaiku.	salasīja
	lidoja
	sauca
	gaidu
	paslēpjas
	sajauca

13. Noraksti (vai izlasi) tekstu „Pifs iet medībās”! Darbības vārdu tagadnes formas pārveido pagātnē!

Pifs iet medībās.

Pifs ir apbrīnojami gudrs suns. Viņš prot staigāt uz pakaļkājām, runāt un pat lasīt grāmatas. Pifs ir draiskulis, viņš izdomā visādas nodarbošanās, lai nav garlaicīgi. Viņam ir laba sirds. Viņš nekad nedara pāri mazākam un nespēcīgākam. Pifa palaidnības zina franču bērni.

Pifa saimnieks tēvocis Cēzars kādu dienu sadomā iet medībās un sauc suni līdzi. Pifs brīnās. Viņš taču nav medību suns! Tomēr mežā Pifam ļoti patīk. Viņš lēkā, vārtās zālītē, rej aiz prieka. Tēvocis Cēzars paliek dusmīgs, jo abi taču nāca medīt. Pifam vajag sameklēt zaķi.

Pēc brīža tēvocis ierauga aiz krūmiem garas ausis un parāda Pifam. Suns pa galvu pa kaklu metas krūmos meklēt garausi. Zaķis met cilpas gan pa labi, gan pa kreisi. Pifs drīz piekūst. Viņš nokrīt zemē un izkar mēli. Zaķis pienāk klāt. Abi nolemj noslēgt mieru un palikt draugi.

Pifs un zaķis mežā pļaviņā draudzīgi spēlējas. Tēvocis nevar sagaidīt Pifu un iet meklēt. Zaķis ierauga viņu un iesaucas: „Tuvojas briesmas! Uz redzēšanos, Pif!” Tēvocis ir ļoti dusmīgs. Pifs paskaidro saimniekam, ka viņš nav nekāds medību suns.

Piemēram,

*Pifs **dzīvo** kopā ar saviem draugiem.*

*Pifs **dzīvoja** kopā ar saviem draugiem.*

14. Pārveido darbības vārdu formas pavēles izteiksmē!

jūs rakstāt vēstuli -

.....

jūs izmazgājat un sakārtojāt istabu -

.....

jūs remontējat mašīnu -

.....

jūs gaidāt draugu -

.....
jūs sajaucat mīklu -

.....
jūs nebaidāties no tumsas -

.....
jūs neuztraucaties par niekiem -

.....
jūs izrunājaties ar vecākiem -

.....
jūs pagaršojat zupu -

.....
jūs apēdat šos augļus -

.....
jūs izgludināt drēbes -

.....

Piemēram,

jūs ejat pastaigāties – ejiet pastaigāties!

15. Ievieto darbības vārdu formās a vai ā!

Sasauc _ s atbālis, mēs izdal _ m skaitļus, piepild _ s mana vēlēšanās, jūs ad _ t cimdus, jums jāierod _ s pulksten piecos, filmā jūs redz _ t karu, viņam roka raust _ s.

16. Raksti pareizi darbības vārdus! Ievieto patskaņus a vai ā dotajās tagadnes formās!

laistīt – mēs laist _ m, jūs laist _ t,
beigties – tas beidz _ s,
nogaidīt – jūs nogaid _ t,
pagodināt – mēs pagodin _ m,
slimot – jūs slimoj _ t,
komentēt – mēs komentēj _ m,
apmākties – debesis apmāc _ s,
slidināties – viņi slidin _ s, mēs slidin _ mies,
klāties – kā jums klāj _ s?
griezties – zemeslode griež _ s,
noklausīties – viņas noklaus _ s, jūs noklaus _ ties

17. Pievieno darbības vārdiem vajadzības izteiksmē 3 lietvārdus!

jāpasauc - .....
jāpaņem - .....
jāizlasa - .....
jānokrāso - .....
jāpasmaržo - .....
jānogaršo - .....
jāizcep – .....

jāsakārto - .....

*Piemēram,
jāremontē – mašīna, dzīvoklis, skola*

18. Veido visas personu formas pavēles izteiksmē dotajiem darbības vārdiem! (pārbaudīt, vest, gludināt, līmēt, aizgulēties, piedalīties)

Paraugs.

es

-

tu

klausies! pagriezies! dzirdi! nes! lasi!

viņš, viņa

lai klausās! lai pagriežas! lai dzird! lai nes! lai lasa!

mēs

klausāmie! pagriežamies! dzirdam! nesam! lasām!

Jūs

klausieties! pagriezieties! dzirdiet! nesiet! lasiet!

viņi, viņas

lai klausās! lai pagriežas! lai dzird! lai nes! lai lasa!

19. Veido daudzskaitļa 2. personas pavēles izteiksmes formas!

Īstenības izteiksme	Pavēles izteiksme
jūs ēdat	.....
jūs palīdzat	.....
jūs pasaucat	.....
jūs izglābjaties (bj –b)	.....
jūs apgriezaties (ž –z)	.....
jūs bēgat (g – dz)	.....
jūs padodaties	.....
jūs iemīlaties	.....
jūs aizbraucat	.....
jūs rakstāt	.....
jūs runājat	.....
jūs ceļaties (ļ – l)	.....
jūs pastaigājaties	.....
jūs nopērkat (k –c)	.....
jūs vārāt	.....
jūs stāvat	.....
jūs līmējat	.....
jūs dāvināt	.....
jūs pierādāt	.....
jūs ejat	.....
jūs nosaucat	.....

DARBĪBAS VĀRDU IZTEIKSMES.

ĪSTENĪBAS IZTEIKSME	LAIKI					
	VIENKĀRŠIE LAIKI			SALIKTIE LAIKI		
	TAGADNE	PAGĀTNE	NĀKOTNE	TAGADNE	PAGĀTNE	NĀKOTNE
ES	CEPU, GRIEŽOS, DOMĀJU, LASU	CEPU, GRIEZOS, DOMĀJU, LASĪJU	CEPŠU, GRIEŽĪŠOS, DOMĀŠU, LASĪŠU	ESMU CEPIS (-USI) ESMU GRIEZIES (- USIES) ESMU DOMĀJIS	BIJU CEPIS (-USI) BIJU GRIEZIES (-USIES) BIJU DOMĀJIS	BŪŠU CEPIS (-USI) BŪŠU GRIEZIES (- USIES) BŪŠU DOMĀJIS
TU	CEP GRIEZIES DOMĀ	CEPI GRIEZIES DOMĀJI	CEPSI GRIEŽĪSIES DOMĀSI	ESI CEPIS (-USI) ESI GRIEZIES	BIJI CEPIS (-USI) BIJI GRIEZIES (-USIES)	BŪSI CEPIS (-USI) BŪSI GRIEZIES (-

	LASI	LASĪJI	LASĪSI	(-USIES) ESI DOMĀJIS	BIJI DOMĀJIS (-USI)	USIES) BŪSI DOMĀJIS
VIŅŠ, VIŅA	CEP GRIEŽAS DOMĀ LASA	CEPA GRIEŽAS DOMĀJA LASĪJA	CEPS GRIEŽĪSIES DOMĀS LASĪS	IR CEPIS (-USI) IR GRIEZIES (-USIES) IR DOMĀJIS	BIJA CEPIS (-USI) BIJA GRIEZIES (- USIES) BIJA DOMĀJIS	BŪS CEPIS (-USI) BŪS GRIEZIES (- USIES) BŪS DOMĀJIS
MĒS	CEPAM GRIEŽĀMIES DOMĀJAM LASĀM	CEPĀM GRIEŽĀMIES DOMĀJĀM LASĪJĀM	CEPSIM GRIEŽĪSIMIE S DOMĀSIM LASĪSIM	ESAM CEPUŠI (-UŠAS) ESAM GRIEZUŠIES (-UŠAS) ESAM DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BIJĀM CEPUŠI (-UŠAS) BIJĀM GRIEZUŠIES (-UŠAS) BIJĀM DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BŪSIM CEPUŠI (-UŠAS) BŪSIM GRIEZUŠIES (-UŠAS) BŪSIM DOMĀJIUŠI (-UŠAS)
JŪS	CEPAT GRIEZĀTIES DOMĀJĀT LASĀT	CEPĀT GRIEZĀTIES DOMĀJĀT LASĪJĀT	CEPSIET GRIEŽĪSIETIE S DOMĀSIET LASĪSIET	ESAT CEPUŠI (-UŠAS) ESAT GRIEZUŠIES (-UŠAS) ESAT DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BIJĀT CEPUŠI (-UŠAS) BIJĀT GRIEZUŠIES (-UŠAS) BIJĀT DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BŪSIET CEPUŠI (-UŠAS) BŪSIET GRIEZUŠIES (-UŠAS) BŪSIET DOMĀJIUŠI (-UŠAS)
VIŅI, VIŅAS	CEP GRIEŽAS DOMĀ LASA	CEPA GRIEŽAS DOMĀJA LASĪJA	CEPS GRIEŽĪSIES DOMĀS LASĪS	IR CEPUŠI (-UŠAS) IR GRIEZUŠIES (-UŠAS) IR DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BIJA CEPUŠI (-UŠAS) BIJĀ GRIEZUŠIES (-UŠAS) BIJA DOMĀJIUŠI (-UŠAS)	BŪS CEPUŠI (-UŠAS) BŪSI GRIEZUŠIES (-UŠAS) BŪS DOMĀJIUŠI (-UŠAS)
ATSTĀSTĪJUMA (-OT, -OTIES)						
ES, TU, VIŅŠ, VIŅS,	CEPOT GRIEŽOTIES DOMĀJOT LASOT	-	CEPŠOT GRIEŽĪŠOTIES DOMĀSŌT LASĪŠOT	ESOT CEPIS (-USI), DOMĀJIS (-USI), LASĪJIS (- USI) ESOT GRIEZIES (-USIES)	-	BŪŠOT CEPIS (-USI), DOMĀJIS (- USI), LASĪJIS (-USI) BŪŠOT GRIEZIES (-USIES)
MĒS, JŪS, VIŅI, VIŅAS	CEPOT GRIEŽOTIES DOMĀJOT LASOT	-	CEPŠOT GRIEŽĪŠOTIES DOMĀSŌT LASĪŠOT	ESOT CEPUŠI (- UŠAS), DOMĀJIS (-UŠAS), LASĪJIS (-UŠAS) ESOT GRIEZIES (-UŠĀS)	-	BŪŠOT CEPUŠI (- UŠAS), DOMĀJIS (- UŠAS), LASĪJIS (- UŠAS) BŪŠOT GRIEZIES (-UŠĀS)
VĒLĒJUMA (-TU, -TOS)						
ES, TU, VIŅŠ, VIŅS	CEPTU GRIEZTOS DOMĀTU LASĪTU	-	-	BŪTU CEPIS (-USI), DOMĀJIS (-USI), LASĪJIS (- USI) BŪTU GRIEZIES (-USIES)	-	-
MĒS, JŪS, VIŅI, VIŅAS	CEPTU GRIEZTOS DOMĀTU LASĪTU	-	-	BŪTU CEPUŠI (- UŠAS), DOMĀJUŠI (- UŠAS), LASĪJIS (-UŠAS) BŪTU GRIEZIES (-UŠĀS)	-	-

VAJADZĪBAS IZTEIKSME	LAIKI					
	VIENKĀRŠIE LAIKI			SALIKTIE LAIKI		
	TADADNE	PAGĀTNE	NĀKOTNE	TAGADNE	PAGĀTNE	NĀKOTNE
MAN, TEV, VIŅAM, VIŅAI MŪMS, JŪMS, VIŅIEM, VIŅĀM	IR JĀCEP IR JĀGRIEŽAS IR JĀDOMĀ IR JĀKLAUSĀS IR JĀLASA	BIJA JĀCEP BIJA JĀGRIEŽAS BIJA JĀDOMĀ BIJA JĀKLAUSĀS BIJA JĀLASA	BŪS JĀCEP BŪS JĀGRIEŽAS BŪS JĀDOMĀ BŪS JĀKLAUSĀS BŪS JĀLASA	-	-	-

PAVĒLES IZTEIKSME	PERSONAS					
	ES	TU	VIŅŠ, VIŅA	MĒS	JŪS	VIŅI, VIŅAS
DARBĪBAS VĀRDIEM PAVĒLES IZTEIKSMĒ NAV LAIKU, IR TIKAI PERSONA	-	CEP! GRIEZIES! DOMĀ! LASI! KLAUSIES!	LAI CEP! LAI GRIEŽAS! LAI DOMĀ! LAI LASA! LAI KLAUSĀS!	CEPSIM! GRIEZĪSIMIES! DOMĀSIM! LASĪSIM! KLAUSĪSIMIES!	CEPIET! GRIEZIETIES! DOMĀJIET! LASIET! KLAUSIETIES!	LAI CEP! LAI GRIEŽAS! LAI DOMĀ! LAI LASA! LAI KLAUSĀS!

legaumē!

Darbības vārdiem īstenības izteiksmē ir 6 laiki –

- **vienkāršā tagadne**, piem., ēdu, griežos, zīmēju, lasu, klausos,
- **vienkāršā pagātne**, piem., ēdu, griezos, zīmēju, lasīju, klausījos,
- **vienkāršā nākotne**, piem., ēdīšu, griezīšos, zīmēšu, lasīšu, klausīšos,
- **saliktā tagadne**, piem., esmu ēdis, esmu griezies, esmu lasījis,
- **saliktā pagātne**, piem., biju ēdis, bijām griezušies, bijāt lasījuši,
- **saliktā nākotne**, piem., būšu ēdusi, būsīm lasījuši.

Darbības vārdiem atstāstījuma izteiksmē ir 4 laiki –

- **vienkāršā tagadne**, piem., ēdot, griežoties, zīmējot, lasot, klausoties,
- **vienkāršā nākotne**, piem., ēdīšot, griezīšoties, zīmēšot, lasīšot,
- **saliktā tagadne**, piem., esot ēdis, esot griezies, esot lasījis,
- **saliktā nākotne**, piem., būšot ēdusi, būšot lasījuši.

Darbības vārdiem vēlējuma izteiksmē ir 2 laiki –

- **vienkāršā tagadne**, piem., ēstu, grieztos, zīmētu, lasītu, klausītos,
- **saliktā tagadne**, piem., būtu ēdis, būtu griezies, būtu lasījis.

Darbības vārdiem vajadzības izteiksmē ir 3 laiki –

- **vienkāršā tagadne**, piem., ir jāēd, ir jāzīmē, ir jāklausās, ir jālasa,
- **vienkāršā pagātne**, piem., bija jāēd, bija jāzīmē, bija jāklausās,
- **vienkāršā nākotne**, piem., būs jāēd, būs jāzīmē, būs jāklausās

Darbības vārdiem pavēles izteiksmē ir tikai persona.

Kontroldarbs par darbības vārdu izteiksmēm.

1. Analizē darbības vārdu izteiksmju formas!

Es rīt būtu satikusi draugus, bet jau ir sākušās mācības skolā.

.....

.....

.....

Viņš esot saņēmis dāvanu no krusttēva, kurš dzīvo Austrālijā.

.....

.....

.....

Ričs izstāstīja: “Tagad ir atbraucis ciemos mans draugs.”

.....
.....

Skolēni priecājās: “Ziemā mums būs iespējams slidot sporta centrā.”

.....
.....

5. Izlabo kļūdas!

viņa bija aizskrējusi – vēl. izt., sal. tag., vsk. 2. pers.

.....

jūs būtu pabeiguši – vaj. izt., sal. nāk., das.2. pers.

.....

es satikšoties – atstāst. izt., vienk. tag., vsk. 2. pers.

.....

tu aizbēgtu - ģst. izt., vienk. nāk., vsk. 2. pers.

.....

Viktors un Gerda esot aizceļojuši – ģst. izt., sal. nāk., vsk. 3. pers.

.....

man ir jāapciemo – vaj. izt., sal. tag., vsk. 2. pers.

.....

Padod man biļeti! – ģst. izt., dsk.2. pers.

.....

6. Pievieno darbības vārdiem vajadzības izteiksmē katram 3 lietvārdus!

jāizslauka - .....

jāpakar - .....

jāsatiek - .....

jāsašuj - .....

jāpārplēš - .....

7. Liec pieturzīmes!

1. Uz ielām uz ceļiem bieži vien notiek satiksmes negadījumi ja braucēji neievēro satiksmes noteikumus.
2. Ātruma pārsniegšana braukšana reibumā rada briesmas arī citiem satiksmes dalībniekiem kuri tajā laikā atrodas uz ielām.

3. Ceļa policists palūdza Uzrādiet šoferīt savus dokumentus lūdzu
4. Lai noliktu tiesības tagad ir ļoti ļoti stingri noteikumi.
5. Gājējiem riteņbraucējiem ārpus pilsētas tumšā laikā jālieto atstarotāji un jābūt uzmanīgiem.
6. Braucējs nepamanīja gājēju un notika smaga avārija.
7. Kurš bija vainīgs mēs jautājam bet atbildi nevaram sagaidīt.
8. Jā katram jādomā par savu drošību.

8. Iesaisti teikumos vārdu salīdzinājumus!

*skrien kā vējš,
apaļš kā ola,
sarkans kā vēzis,
plāpīgs kā žagata,
salds kā medus*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pārbaudes darbs. Darbības vārds.

1. Pasvītro darbības vārdu izteiksmju formas! Nosaki izteiksmi, laiku, personu!

***Piemēram, Es lasu grāmatu.
lasu – īst. izt., vienk. tag., vsk.1. pers.***

1. Mans mazais brālītis uz lielās lapas ir uzzīmējis lielu apli.

.....

2. Viņš gribētu izkrāsot dzeltenu sauli.

.....

3. Kārlēns stāsta, ka viņš esot saticis interesantu suni, kurš varētu būt viņa draugs.

.....
.....
.....
4. Sagrieziet šo papīru!

.....
5. Rīt būšot silts un saulains laiks.

.....
6. Man jāpaspēj uz pēdējo vilcienu, jo vecāki gaidīšot mājās jau šovakar.

.....
7. Lai viņš nenokavē!

2. Ievieto prasīto darbības vārdu formu!

1. Es labprāt tev ..... (palīdzēt – vēl. izt., sal. tag.), bet man ..... (iet - vaj. izt., vienk. tag.).
2. Mēs ..... (vēlēties – īst. izt., vienk. tag.) vasaras brīvlaikā mazliet pastrādāt, lai ..... (nopelnīt – vēl. izt., vienk. tag.).
3. .... (uzdāvināt – pav. izt., viensk. 2. pers.) man kādu nieciņu!
4. Jūs šovakar ..... (noklausīties – vēl. izt., vienk. tag.) jauno disku, bet CD atskaņotājs ..... (sabojāties – īst. izt., sal. tag.).
5. man rīt ..... (satikt – vaj. izt., vienk. nāk.) savi bērnības draugi.
6. Viņi ..... (atbraukt – atst. izt., sal. tag.) no ārzemju ceļojuma.

3. Pasvīturo darbības vārdu sastāvu! Nosaki konjugāciju!

Sasveicināties (.....), pāriet (.....), taurēt (.....), nodot (.....), iespēlēt (.....), noķert (.....), apmainīt (.....), pīt (.....), izšaut (.....), pastrādāt (.....), pūst (.....), izaudzēt (.....), paēst (.....).

4. Ievieto piemērotus darbības vārdus!

Mēs katru vakaru ..... dienas notikumus, katrs ..... interesantākos atgadījumus.	tuvojas
..... vasara, mēs varēsīm ..... un arī	jānoliek
10. klases skolēniem ..... eksāmeni, lai ..... skolu.	ir
Lai viņiem .....!	domāt

Mums vēl šajā skolā ..... 2 gadi.	atpūsties
Mēs jau arī sākam ..... par savu nākotnes profesiju.	pastrādāt
Katrs grib ..... labu darbu.	pastāsta
Ļoti svarīga ..... izglītība.	pabeigtu
	dabūt
	jāmācās
	veicas
	pārrunājam

5. Liec pieturzīmes! Izdomā notikumam virsrakstu!

.....

Vakarā savā istabā es klausījos mūziku kad izdzirdēju neparastu skaļu troksni. Tur ļoti ļoti dusmīgi rēja mans jaunais uzticamais suns Reksis. Ārā bija melna necaurredzama tumsa un es baidījos iet skatīties. Reksis bija pavisam satracināts. Es tomēr saņēmu drosmi un gāju skatīties.

Kad piegāju klāt es sāku pie sevis smieties. Uz ceļa gulēja mazs ass adatains kamols. Tas bija ezītis kuram Reksis lēkāja apkārt un rēja. Tādu dzīvnieku suns redzēja pirmo reizi tāpēc bija tik liels uztraukums.

Es saucu Reksi nāc šurp

Suns turpināja riet tāpēc ka ezītis mazliet mazliet sakustējās. Es paņēmu adatu kamolu rokās aiznesu tālāk no ceļa un noliku grāvī. Es baidījos ka mašīna viņu nesabrauc.

Reksis negribīgi nāca man līdzi uz mājām. Viņš visu laiku dusmīgi neapmierināti rūca pie sevis bet man nāca smieklī par šo piedzīvojumu.

Palīgvārdi un izsaukmes vārdi.

Prievārdi.

1. Noraksti! Lieto teikumos piemērotus prievārdus!

1. Matilde pastāstīja skolotājam (par, pa, uz, ar) dažādu dzīvnieku sirds darbības īpatnībām.
2. Hanijas jaunkundzei patika sarunāties (par, ar, no, pie) meiteni, jo viņa bija daudz lasījusi un atcerējās dažādus notikumus.
3. Matilde pienāca (aiz, pie, gar, par) savas mājas vārtiņiem.
4. Tēvs paziņoja, ka viņi (uz, aiz, pēc, pirms, par) pusstundas brauc (gar, zem, uz, pa, ar) lidostu.
5. Matilde negribēja braukt (pie, ar, dēļ, uz) Spāniju.
6. Skolotāja paskaidroja, ka Matildes tēvs pārtaisa zagtās mašīnas (ar, no, par, pa) visas valsts.
7. Policija bija viņam (uz, pa, gar, aiz) pēdām, tā meklēja tēvu, tāpēc viņam vajadzēja bēgt.
8. Meitenīte negribēja doties prom kopā (uz, pie, ar, no) savu ģimeni, jo viņiem bija pavisam citas intereses, viņi nesaprata Matildi.
9. Matilde gribēja palikt (aiz, ar, pie, no) skolotājas.

10. Protams, vajadzēja aprunāties (pie, ar, no, starp) vecākiem, un skolotāja kopā (uz, no, ar, par) Matildi lielā ātrumā skrēja (uz, ar, pa, pār) meitenes māju.
11. Skolotāja solīja rūpēties (uz, par, pār, ar) Matildi (ar, no, pa, dēļ) visas sirds.

(Pēc R. Dāla romāna „Matilde”)

2. Izlabo kļūdas prievārdu lietojumā!

1. Mana mazā māsa dēļ aukstā laika nevarēja iet ārā spēlēties.
2. Pēcpusdienā mēs gribējām iet pastaigāties par pilsētu.
3. Draugi mums pastāstīja pa ekskursiju uz Latgali, tur bija ļoti interesanti, bet dēļ lietus viņi nevarēja apskatīt vairākas vietas.
4. Pa tiltu pārbrauca mašīna, kura dēļ smagās kravas līgojās.
5. Vasarās man patīk iet par mežu un vērot kokus, krūmus, augus.
6. Dēļ karstā laika daba izskatās kā pamirosi.
7. Mēs par logu redzējām, ka pagalmā notiek saruna par basketbola spēles noteikumiem.

3. Savieno teikumu daļas! Lieto piemērotus prievārdus! (Pēc O. Vailda literārās pasakas „Laimīgais princis”).

Bezdelīga nolēma pavadīt nakti ..... Laimīgā prinča,	bet prinča lūgums viņu aizkavēja.
Bezdelīga gribēja doties ..... siltajām zemēm,	un bezdelīga stāstīja viņam ..... notikumiem pilsētā.
Bezdelīga lidoja ..... pilsētu,	bet bezdelīga arī tagad palika ... prinča.
Princis palika akls,	lai viņš atnes lielākos dārgumus.
Pienāca ziema .... aukstumu, vējiem,	un viņš priecājās ..... tiem, ka tie tagad dzīvos debesu valstībā.
Dievs aizsūtīja eņģeli .... pilsētu,	jo tur bija patīkama mājvieta.
Eņģelis atnesa Dievam bezdelīgu un sirdi,	viņa redzēja nabadzīgo ļaužu dzīvi.

Saikļi.

Sakārtojuma saikļi.

1. Noraksti! Liec komatus teikumos ar sakārtojuma saikļiem!

1. Manam sunim garšo gan kauli gan speciālā barība.
2. Man pašam nu gan negribas piedalīties šajās sacensībās bet mans draugs tur būs.
3. Lasītavā mēs varam lasīt ir grāmatas ir žurnālus ir avīzes.
4. Tur ir vesela bagātība ar grāmatām un burtnīcām un zīmuļiem un pildspalvām.
5. Tracis sākās par sīkumiem un beigās visi brīnījās par dūsmīgajiem vārdiem.
6. Mēs drīz dosimies ekskursijā uz Itāliju un skolēni un skolotāji par to daudz runā.
7. Ziema negrib nākt ar sniegu un slēpotāji bēdājas.
8. Cilvēka dzīvē ienāk te prieks te bēdas te laime te nelaime.
9. Man patīk te dzīvot.
10. Vecāki nopirka biļetes uz koncertu taču es negribu iet.
11. Es saku Tas taču nav interesanti

2. Liec komatus teikumos ar sakārtojuma saikļiem!

1. Skolā notiks rudens un labākie piedalīsies rajona skolēnu sporta dienā.
2. Es gribētu gan iet uz peldbaseinu gan apmeklēt karatē nodarbības gan dejojot breiku bet visur nevar paspēt un man jāizvēlas svarīgākais.
3. Skolēniem jāpadomā ne vien par nodarbošanos brīvajā laikā pulciņos bet arī par mācībām un palīdzību vecākiem un pienācīgu atpūtu.
4. Satiku savu draugu pie grāmatu veikala un kopā mēs gājām apskatīties jaunākās grāmatas par ceļojumiem.
5. Te saule te lietus te vējš un balti mākoņi mainās Latvijas debesīs.
6. Āboli un sulīgi bumbieri melones un saldi arbūzi mīksti persiki un smaržīgas aprikozes var nopirkt dienvidu tirgos.
7. Suns ir cilvēku labs draugs taču katram jāizvēlas piemērota suga.
8. Pagalmā pie malkas grēdas ir sapulcējušies ir puikas ir meitenes un viņi pārrunā par saviem mājas dzīvnieciņiem.

3. Noraksti! Ievieto saikļus „un” vai „bet”!

1. Ziema bija atnākusi, ... slēpotāji nevarēja iet uz kalna mazā sniega dēļ.
2. Pūta auksts, nepatīkams vējš, ... cilvēkiem bija grūti iet uz priekšu.
4. Es pazaudēju naudu, nevarēju nopirkt biļeti, ... draugi man palīdzēja.
5. Mašīna brauca milzīgā ātrumā, ... notika avārija.
6. Mamma sauca bērnus vakariņās, ... viņi spēlēja interesantu spēli un nedzirdēja.
7. Skolotāja izskaidroja, ... skolēni labi saprata mājas darbu.
8. Pusdienas bija garšīgas, ... visi šķītvji drīz bija tukši.
9. Vecāki nopirka lielos bumbierus, ... tie bija pārlietu mīksti ... man negaršoja.
10. Mēs satikāmies ar dažādiem cilvēkiem, ... diena pagāja ļoti ātri.
11. Vecmāmiņa izcepa kartupeļu pankūkas ar brūnu maliņu, ... man sāpēja zobs, ... es nevienu nevarēju apēst.

Pievērs uzmanību!

un – sakārtojuma saiklis ar vienojuma nozīmi

bet – sakārtojuma saiklis ar pretstatījuma nozīmi

Pakārtojuma saikļi.

1. Nosaki teikumu iedalījumu! Uzzīmē teikumu shēmas!

Skolēni ir atkārtējuši par teikumu iedalījumu).

1. Ledus gabals peldēja tālāk jūrā. 2. Zvejnieki saprata, ka peld arvien tālāk no dzīves. 3. Viņi sadalījās divos pulciņos. 4. Kārlēns gribēja draudzēties ar Birkenbaumu, jo viņam tas likās stiprs un drosmīgs. 5. Zaļga sēdēja uz ragavām un sargāja zivis viņš negribēja ne ar vienu runāt. 6. Pienāca vakars. 7. Kārlēns sala un Birkenbaums centās viņam mazliet palīdzēt. 8. Kad zvejnieki ieraudzīja tvaikoņa dūmus viņi priecājās par izglābšanos. 9. Tas aizbrauca garām tāpēc ka neredzēja nelaimīgos cilvēkus. 10. Igauņu zvejnieku laiva varēja paņemt tikai septiņus un Grīntāls ieteica atkal lozēt.

(Pēc R. Blaumaņa noveles „Nāves ēnā”)

Piemēram,

Kārlēns saprata par nelaimi, bet pārējie zvejnieki neko nezināja. (Sal. pak. teik.)

2. Pabeidz saliktos pakārtotos teikumus! Pasvīturo pakārtojuma saikļus!

1. Ja uzsnigs sniegs, ...
2. Nedēļas nogalē es satikšu savus draugus, jo .....
3. Ja es labi iemācīšos mājas uzdevumus, ...
4. Mēs zinām, ka .....
5. Es nopirku jauno žurnālu, tāpēc ka .....
6. Vecmāmiņa izcepa pankūkas, jo .....
7. Mums neviens nepateica, vai .....
8. Mūsu skolas sportistiem mēs gribam novēlēt, lai .....
9. Ka šorīt būs auksts laiks, ...
10. Man kopā ar savu draugu ir interesanti, tāpēc ka .....

Piemēram,

Es tev pateicu, ka rīt braucam uz Rīgu.

**3. Liec komatus teikumos ar pakārojuma un sakārtojuma saikļiem!
Pasvītro saikļus (sakārtojuma ar vieni svītru, pakārtojuma ar divām svītrām).**

1. Vāverīte aiz loga lēkāja pa zariem bet zīlīte droši piekļāvēja pie rūts.
2. Jēkabs sajūsminājās par mazo dzīvnieceņu gudrību un drosmi jo tuvumā bija cilvēki.
3. Sestdienās vectēvs kurināja pirti un dūmi drīz vien kāpa augšup virs koku galotnēm.
4. Koncertu un teātru apmeklētājiem jāiegaumē ka kārtība ir viens no pieklājības likumiem.
5. Strīdi mūsu dzīvi padara nepatīkamu jo tikai ar laipnību un izpalīdzību var iegūt sev draugus.
6. Pie mums valda ieradums ka kungs pirmais sveicina dāmu.
7. Ir jāzina ka jauni cilvēki sveicina pirmie.
8. Ja es saņemšu labu liecību mēs kopā ar vecākiem dosimies ceļojumā.
9. Es ļoti gribu aizbraukt uz Franciju taču šoreiz vecāki nolēma doties uz Itāliju.

Kontroldarbs.

Saikļu lietojums teikumā.

1. Ieraksti teikumos saikļus „un” vai „bet”! Liec komatus!

1. Mūsu vecais runcis noķēra divas peles ... ..mēs par to bijām priecīgi.
2. Mārcis mājās paēda brokastis ..... drīz viņam atkal gribējās ēst.
3. Mobilais telefons nokrita zemē ..... tas sadalījās vairākās daļās.
4. Jēkabs salika telefonu kopā ..... tas vairāk nedarbojās.
5. Mūsu skolas komanda uzvarēja sacensībās ..... treneris par to bija priecīgs.
6. Krustmāte uzdāvināja jaunu džemperu ..... man tas nederēja.
7. Jaunā mašīna bija ļoti ērta ..... visiem patika ar to braukt.

2. Liec komatus! Uzzīmē teikumu shēmas!

1. Ja visu izdosies nokārtot mēs pārvāksimies uz jauno dzīvokli jau nākošajā nedēļā.
.....

2. Tētis gribēja zināt kā nospēlēja mūsu komanda.
.....

3. Pauls spēlēja tenisu kā profesionālis. ....

4. Vecenītes pie kafijas tases pļāpāja kā žagatas par visādiem jaunumiem
.....

5. Bruno redzēja kā vecenītes pļāpāja pie kafijas tases.
.....

6. Hugo un Kurts satikās pie kino bet abi nevarēja izdomāt par brīvā vakara pavadīšanu. ....

7. Man vajag lai tu paskaties uz šo lietu no savas puses.
.....

8. Šodien pie manis atnāks Valdis vai viņa draugs Egīls.
.....

9. Es nevaru zināt vai atnāks abi mani draugi. ....

3. Liec komatus! Pasvītro saikļus! Nosaki saikļu iedalījumu!

1. Pēcpusdienā vajag padomāt gan par kontroldarbu gan par mājas darbu jo vakarā nebūs laika.
.....

2. Pasaka stāsta ka pa ceļu gāja ir pupa ir salms ir ogle tāpēc ka gribēja apceļot pasauli.
.....

3. Visi ceļotāji nonāca pie upes un apstājās un nezināja kā tikt pāri.
.....

4. Viņi nezināja kā tikt pāri. ....

5. Lai visi varētu pāriet pāri salms pārgūlās pār upi.....

6. Ogle gāja pāri taču salms pārdega. ....

7. Tas taču bija diezgan smieklīgi! ....

8. Līdzko pupa to ieraudzīja viņa sāka smieties. ....
9. No smiekliem pupai pārplīsa vēders un skroderis to sašuva.
.....

4. Liec pieturzīmes!

Vārna un gulbis.

Reiz dzīvoja vārna un gulbis. Vārna bija pelēka bet gulbis bija balts. Vārnai apnika skatīties ka gulbis ir tik tīrs un balts un cēls. Viņa izdomāja apmētāt gulbi ar dubļiem lai viņš arī izskatās ir neglīts ir netīrs. Gulbis saldi gulēja un vārna pielavījās viņam klāt.

Viņa klusi klusi pie sevis teica Es viņam tagad parādīšu kā lielities ar savu baltumu!

Vārna meta skaistajam baltajam putnam virsū dubļus un viņš palika pelēks. Pēc kāda laika gulbis pamodās un apskatījās uz sevi. Viņš nesaprata kas notika ar viņa baltajām spodrajām spalvām. Gulbis gāja uz upi mazgāties. Pēc brīža viņš no ūdens iznāca gan tīrs gan balts gan priecīgs.

Vārna to noskatījās un arī gāja uz upi mazgāties. Viņa berzās un mazgājās un pērās pa ūdeni bet spalvas palika pelēkas.

Katram putnam ir sava krāsa tāpēc ka dabā tā ir iekārtots.

Partikulas.

1. Pasvītro teikumos partikulas!

1. Billei mājās diemžēl bieži vajadzēja raudāt.
2. Papucis taču iedeva divus latus!
3. Jā, Bille nu gan bija laimīga par iespēju uzdzīvot. (uzdzīvot – priecāties, ēst, dzert)
4. Diena pagāja it labi, pat Ausma bija apmierināta, taču Bille mazliet baidījās no mammuča.
5. Meitenes tātad tirdziņā ēda gan saldējumu, gan morgalviņas, gan karsto saldējumu.
6. Kaut papucis nebūtu piedzēries!
7. Tad viss apklusā, Bille savā gultiņā laikam aizmiga, jo neko nedzirdēja.

(Pēc V. Belševicas romāna „Bille”)

Piemēram,

Vienīgi tu esi mans labākais draugs.

2. Ievieto teikumos piemērotas partikulas!

1. „Tu .....varēji man palīdzēt šajos mājas darbos!” aicināja mamma.
2. .... man paveiktos kontroldarbā!
3. „..... tev laba veselība!” es novēlēju savai vecmāmiņai.

4. ...., es negribu iet uz kino, tātad ka nepaspēšu izpildīt mājas darbus.
5. Mana ģimene ..... vasarā dosies ceļojumā.
6. ...., man ..... vajadzēs palikt mājās, jo suni Reksi nedrīkst atstāt vienu.
7. ...., man ļoti patīk mācīties.
8. ...., man nepavisam nepatīk mācīties.

leteicamās partikulas – jā, nē, diemžēl, lai, laikam, droši vien, varbūt, taču, tātad, nu, gan.

Partikulas var atkārtoties. **Izvēlies piemērotāko!**

3. Sagrupē palīgvārdus!

Ar, diemžēl, un, gan, ir – ir, zem, ka, es tomēr iešu, bet, lai tev veicas!, ne – ne, ne vien – bet arī, arī, par, uz, vienīgi, jo, tātad, no, ja, gan – gan, it, pie, vis, aiz, pat, tātad ka, te –te

Prieivārdi	Partikulas	Saikļi	
		Sakārtojuma	Pakārtojuma

4. Iesaisti teikumos vārdu savienojumus!

vienīgi es, diemžēl saplīsa, laikam satiksimies, tātad iesim, droši vien aizbraukšu, tikai mūsu komanda, gan jau atnāks

Piemēram,

tikai tu – *Tikai tu vari man palīdzēt atrisināt šo matemātikas uzdevumu.*

Izsauksmes vārdi.

1. Liec pieturzīmes teikumos !

Izsauksmes vārdus pasvītro!

1. Lūdzu aizbrauksim ekskursijā uz Skaņo kalnu 2. Nu lūk mēs jau esam klāt 2. Tu iesaucies Urrā urrā es redzu Salacu 3. Ak tu dieniņ cik te ir skaisti Ralfs piebilda 4. Bruno sacīja Rau Latvijā Edgar ir ļoti daudz skaistu vietu 5. Paldies par tavu atsaucību ka parādīji man šo vietu

6. Redz šajā reizē apmeklēsim Vidzemes jūrmalu. 7. Uh tas arī būs interesanti! 8. Ak tu mūžs cik tur ir daudz akmeņu 9. Paskat tie ir gan lieli gan mazi gan apaļi gan garenī 10. Palūk ūdens tos noskalojis gluži līdzenus 11. Re re re tas milzenis paceļas vēl tālu jūrā 12. Pag te bija vēl interesantāks akmens 13. Plunkš no ūdens puses atskanēja troksnis 14. Tur lūk lēkāja kāda zivs 15. No jūras puses dzi atskan rūkoņa 16. Ak tu tētīt laikam tuvojas negaiss 17. Rau parādās jau pirmie tumšie pelēkie mākoņi 18. Brr brr pirmās aukstās nepatīkamās lietus lāses 19. Pag vai tad mēs nekur nevaram paslēpties 20. Vai kā sasitu kāju pret akmeni 21. Ā tev jau parādās zilums 22. Paklau vai tu varēsi pait 23. Ūja tik traki jau nebūs

Piemēram,

Skat, tur nāk mans draugs!

Iesaisti teikumos izsauksmes vārdus!

uh, fui, pag, hei, lūdzu

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Ievieto teikumos piemērotus izsaukmes vārdus, kuri atdarina skaņas! Liec vajadzīgās pieturzīmes!

1. .... ūdenī ieleca vesels varžu bars kuras sildījās pēcpusdienas saulītē
2. .... pagalma atskanēja skaļi smieklī tas bija kaimiņš kurš smējās par kādu jautru notikumu
3. .... melnā vārna uztraucās par kaķa tuvošanos
4. .... gotiņa kūtī gaidīja vakariņas
5. .... mūsu suns Reksis dzina prom kaimiņu runci no pagalma
6. .... es nogāzos zemē kā baļķis jo kāja aizķērās aiz nejauši zemē atstāta grābekļa.
7. .... uz sētas staba skaļi dziedāja gailis un sauca savu vistu saimi meklēt zemē izbirušos graudus.

Izmantojamie izsaukmes vārdi – *blaukš, kikerīgū, krā – krā, dzin – dzin, plunkš, ha – ha – ha, žvāks, pīk – pīk, vau – vau, mū – mū, blākš, plaukš*

Kontroldarbs.

Palīgvārdi un izsaukmes vārdi.

1. Lasi tekstu! Pasvītro palīgvārdus un izsaukmes vārdus! Nosaki vārdu šķiru!

Nu ir! (Pēc V. Belševicas romāna „Bille”)

Lūk, mammucis sēž pie virtuves galda, noliecis galvu pār dokumentiem. Bille redz, ka uz papīriem nokrīt asara, bet viņa diemžēl palīdzēt nevar, jo nezina bēdu cēloni. Vienīgi starp vecmāti un mammu notiek asa vārdu pārmaiņa. Brr, tas gan ir nepatīkami, ka mājās atkal skandāls! Jā, meitene baidās ir no strīdiem, ir asarām.

Dzi, tur taču pārnāca tētis!

Bille domā pie sevis: „Lūdzu, kaut tētis nebūtu dzēris!”

Nē, viņš nav piedzēries. Papucis tak visu uztver it mierīgi. Urrā, mammucis arī vairāk neraud, bet skaidro par problēmām.

„Ak, tad es tiešām nevarēšu mācīties skolā?” Bille uztraucas.

Papucis mierina: „Ūja, līdz skolai taču divas nedēļas, mēs paspēsim Billi nokristīt.”

Palīgvārdi			Izsaukmes vārdi
Prievārdi	Saikļi	Partikulas	

2. Liec pieturzīmes teikumos!

Tantiņa. (Pēc V. Belševicas romāna „Bille”)

Tantiņa parādījās mājās atmērcēšanas dēļ un Bille par to nemaz nebija laimīga. Uh tā nu gan bija jocīga nīgra vecene! Brr viņa bija tik savāda! Jā tagad visu pēc kārtas!

Lai traukus varētu vieglāk nomazgāt mammucis tos nolika uz plīts malas. Viņa gan piena pudelēs gan krūzītēs gan bļodiņās ielēja ūdeni. Ja papucis ieraudzīja viņam tas ļoti ļoti nepatika.

Viņš vienmēr teica Tik daudz sievietes bet nevar nomazgāt traukus

Tajā vakarā mājās smaržoja pēc gaļas pēc kartupeļiem un mērces. Aitas taukus mammucis ielēja krūzītē un nolika uz plīts. Papucis pārnāca mājās un sadusmojās ka atkal trauki mērcējas.

Kas tad te notiek viņš iesaucās.

Papucis izlēja taukus izlietnē un ūdens netecēja prom. Viņi rau mēģināja ar karstu ūdeni bet nelīdzēja. Ak vai izlietne bija ciet!

Mammucis aicināja vakariņās bet visi teica Paldies kaut kā negribas

Ģimenei vajadzēja maksāt santehnikim bet naudas nebija. Vecāki norunāja ka var izīrēt gultasvietu. Tā lūk parādījās tantiņa kura dzīvoja ar Billi vienā istabā

3. Ievieto teikumos prievārdus!

Bezdelīgas. (Pēc V. Belševicas romāna „Bille”)

1. Bille aiznesa papucim pusdienas un tagad gāja ..... mājām. 2. .... skārņa viņa apstājās, jo ieraudzīja bezdelīgu ligzdu. 3. Perēklis bija ..... vēša ragiem un jumtu. 4. Ligzdā atradās mazie putniņi, bet ..... durvīm stāvēja miesnieka palīgs.

5. Viņš jautāja Billei: „Ko tu cīlē?”

6. Bille bailīgi atbildēja: „Es skatos ..... bezdelīgām.”

7. Miesniekzellis teica: „Jāņem būs koks un jāsit ligzda nost!”

8. Bille ļoti, ļoti uztraucās putniņu ....., viņai acis bija pilnas .....asarām.

9. Ātri meitene steidzās ..... mājām, jo zellis prasīja ..... bezdelīgām 10 santīmus. 10. .... mājas vārtiem Bille stipri sasita kāju, bet sāpju ..... viņa neraudāja. 11. Meitene domāja tikai ..... mazajiem putniņiem.

4. Iesaisti teikumos izsauksmes vārdus!

oho, labrīt, re, krā - krā, lūdzu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Uzraksti apsveikumu Valentīna dienā!

<p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--------------	---

Patstāvīgais darbs. Palīgvārdi un izsauksmes vārdi!

1. Liec pieturzīmes! Izvēlies no iekavām pareizo vārdu!

1. Lūdzu pastāsti man par jauno talantīgo latviešu dziedātāju Anci Krauzi
2. Jā viņa pati stāsta ka dzied sev un citiem (par, pa) prieku
3. Ance ir gan mazliet romantiska gan enerģiska gan reizēm skaļa gan ļoti nikna gan pedantiski kārtīga
4. Māksliniece tic Dievam un jūt ka viņš palīdz
5. Viņa tic arī brīnumiem kādām (neizskaidrojamām, neiskaidrojamām) lietām pasakām kuras atceras no bērnības
6. Ance Krauze pirms katra grūta pārbaudījuma noskaita lūgšanu un tā viņai palīdz gūt mieru
7. Viņa priecājas (pa, par) dzīvi un ir apmierināta ka nekad nebija (jalūdzas, jālūdzas) palīdzība bet tā (itkā, it kā) atnāca pati
8. Ance piekrīt un saprot un izpilda indiešu gudrību ka mūzika ir augstākā izglītības forma ka mūzika ir cilvēku saprašanās valoda visā pasaulē.

2. Izraksti no teksta palīgvārdus un izsauksmes vārdus!

1. Skat, tumšs mākonis peld pār māju jumtiem, tāpēc ka ir taču ziema! Bet diemžēl mēs nevaram sagaidīt ne sniegu ne lāstekas pie jumtiem ne slidošanu ne slēpošanu. Pauš, pauš, atkal lietus lāses sitas logā.
2. Klau, mums vajadzētu izdomāt kaut ko interesantu!

3. Brr, cik briesmīgi! Es gan nesaprotu neko par šī uzdevuma noteikumiem!
4. Urrā, es to tomēr atrisināju! Bet man diemžēl nav laka tev to paskaidrot! Jā, tu varētu pagaidīt! Pēc stundas mēs varētu satikties.
5. Oho, tas tik bija varens piedzīvojums!

Palīgvārdi			Izsaukmes vārdi
Prievārdi	Saikļi	Partikulas	

3. Izvēlies piemērotāko partikulu un ievieto teikumos! Pārraksti teikumus!

1. Es tevi vakar nesatiku. ....
2. Tu esi mans labākais draugs. ....
3. Vecmāmiņa nepamanīja ienākam istabā mazdēlu.
.....
4. Tu esi savāds cilvēks. ....
5. Tuvojas ekskursijas diena. ....
6. Bet mēs vēl neesam izdomājuši ekskursijas maršrutu.
.....

leteicamās partikulas –

nē, gan, diemžēl, vienīgi, pat, jā, taču, tikai, vis, droši vien, nu gan, ar

Tests

par darbības vārdiem, palīgvārdiem un izsaukmes vārdiem!

N.p.k.	Apgalvojums	Jā	Nē
1.	<i>Pa ceļu skrēja un uzmanīgi skatījās apkārt pinkains suns un pārbijies kaķis.</i> Teikumā nav interpunkcijas kļūdu.		
2.	Darbības vārdiem īstenības izteismē ir trīs laiki		
3.	Darbības vārdi <i>iet, būt, dot</i> pieder pie 1. konjugācijas		
4.	<i>Vectēvs pļavā atrada, te rūgto vērmeli, te rāsas podiņus, te lauku kumelīti.</i> Teikumā nav interpunkcijas kļūdu.		
5.	<i>Sanāksmē skolēni runāja pa pasākumiem.</i> Teikumā prievārds lietots nepareizi.		
6.	Darbības vārdi ir uzrakstīti pareizi – <i>klājas, apgriežas, pamostas, mācās, izveseļojas, jūs izlasāt</i>		
7.	<i>Jā tas bija varens piedzīvojums!</i>		

	Teikumā ir interpunkcijas kļūdas.		
8.	Ja, tu man palīdzēsi, mēs ātri padarīsim visu un varēsim iet peldēties. Teikumā nav interpunkcijas kļūdu.		
9.	Man vakarā jāizlasa šo grāmatu. Teikumā pareizi izmantota vajadzības izteiksme.		
10.	Zilajās debesīs skanēja cīruļa dziesma, un cilvēkiem tas sagādāja prieku. Teikumā nav interpunkcijas kļūdu.		
11.	Man taču rīt jāsatiekas ar savu labāko draugu! Teikumā nav interpunkcijas kļūdu.		
12.	Man rīt jāsatiekas ar savu labāko draugu taču viņš laikam nevarēs atnākt. Teikumā ir interpunkcijas kļūdas.		
13.	lūdzu, paldies, labdien, labrīt ir izsaukmes vārdi		
14.	Tas gan bija jautrs piedzīvojums! Teikumā ir gan ir sauklis.		
15.	Par ceļu brauca kāda interesanta mašīna. Prievārds par lietots pareizi.		

Pieturzīmes teikumos.

1. Noraksti! Liec pieturzīmes!

Bille redzēja ka mammucis sēž pie galda ar noliektu galvu. Viņa saprata ka ir problēma jo uz papīriem nokrita asara.

Bille gribēja mierināt mammu un teica Mammuci neraudi

Mamma un vecmāmiņa strīdējās par papuci par Billi par kristībām. Mamma gribēja sagaidīt papuci lai visu noskaidrotu par kristībām. Papucis atnāca smaidīgs priecīgs nebija piedzēries. Viņš teica ka visu var ātri nokārtot tāpēc ka līdz skolai vēl palika divas nedēļas.

Bille uztraucās Vai tiešām mani neņems skolā

Vai tad vakariņas nebūs jautāja tētis.

Tikai tagad visi attapās ka aizmirsas par vakariņām. Steidzīgi mazgāja kartupeļus lika vārīties sūtīja Billi uz veikalu pēc krējuma. Papucis tina siļķes avīzē un mājās valdīja miers.

Billei pat nevajadzēja pašai mizot kartupeļus to izdarīja mammucis. Tagad Billei bija skaidrs ka skolā tomēr viņa varēs iet. Papucis mācēja nomierināt ka ar kristībām viss būs kārtībā.

2. Raksti teikumu, savienojot teikumu daļas! Liec komatus!

Pie sētas vārtiņiem sēdēja suns Riks	gan brūnganas gan sārtas bet dažas vēl palikušas zaļas.
Šodien ir saulaina rudens diena	ka Latvijas rudens ir krāsainākais un skaistākais pasaulē.
Kokiem lapas ir gan sarkanas gan dzeltenas	un ļoti maz cilvēkiem tas patīk.
Rudenī cilvēki novāc dārzeņus un augļus	bet mēs zinām ka ziemas paliek arvien siltākas.

Es zinu	un daudzi cilvēki pastaigājas parkos piepilsētas mežos gar jūru.
Novembra mēnesis ir viens no tumšākajiem lietainākajiem gada mēnešiem	jo tās ātri ātri izkūst.
Rudenī no debesīm krīt arī pirmās sniega pārslas	un gaidīja saimnieku kurš nāca mājās no darba.
Sniega pārslām uz melnās slapjās zemes nav ilgs mūžs	kurus sagatavo ziemei.
Cilvēki gaida ziemu	un tās ir kā balts brīnums.

3. Noraksti! Liec pieturzīmes! Pārveido izceltās darbības vārdu formas tagadnē!

1. Kad **pienāca** pavasaris visi cilvēki **sakopa** savas mājas apkārtni.
2. Man **patika** sarunāties ar saviem draugiem gan par labām gan sliktām lietām jo es **varēju** viņiem uzticēties.
3. Vectēvs **teica** Es tev pastāstīšu par mūsu tautas vēsturi
4. Laiks **bija** labs un mēs **piedalījāmies** talkā lai sakoptu skolas apkārtni.
5. Es ļoti ļoti **gribēju** lai ātrāk iestājas silts patīkams laiks.
6. Vecāko klašu skolēni skolotāji nopietni **domāja** par skolas beigšanas eksāmeniem par izlaidumu.
7. Mēs **sapratām** ka vēl jāmācās nopietni lai būtu labas sekmes.
8. Es **gribēju** iepriecināt savus vecākus vecvecākus skolotājus ar labām un teicamām sekmēm.
9. Jūs **varējāt** sarīkot talku un sakārtot visu jo gaidāmi ciemiņi.
10. Brūna žigla vāverīte **lēkāja** no zara uz zaru un **meklēja** čiekurus.

4. Tests par pieturzīmēm. Izvēlies pareizo variantu!

1.	A.	Lūk, tur jau skrien mans jaunais, draiskulīgais suns, kuru uzdāvināja vecmāmiņa.
	B.	Lūk tur jau skrien mans, jaunais, draiskulīgais suns, kuru uzdāvināja vecmāmiņa.
	C.	Lūk, tur jau skrien mans jaunais, draiskulīgais suns kuru uzdāvināja vecmāmiņa.
2.	A.	Vasarās mēs labprāt, gan atpūšamies, gan mazliet pastrādājam, gan dodamies kādā ceļojumā, un laiks paiet tik ātri.
	B.	Vasarās mēs labprāt gan atpūšamies, gan mazliet pastrādājam, gan dodamies kādā ceļojumā un laiks paiet tik ātri.
	C.	Vasarās mēs labprāt gan atpūšamies, gan mazliet pastrādājam, gan dodamies kādā ceļojumā, un laiks paiet tik ātri.
3.	A.	Jā, tas bija grūts, sarežģīts, nepatīkams, uzdevums, bet mēs tikām galā.
	B.	Jā, tas bija grūts, sarežģīts, nepatīkams uzdevums, bet mēs tikām galā.
	C.	Jā tas bija grūts, sarežģīts, nepatīkams uzdevums, bet mēs tikām galā.
4.	A.	Ja, cilvēks ļoti, ļoti grib, tad spēj paveikt daudz.
	B.	Ja cilvēks ļoti, ļoti grib, tad spēj paveikt daudz.
	C.	Ja cilvēks ļoti ļoti grib, tad spēj paveikt daudz.
5.	A.	„Vai tu man Andrej, varētu palīdzēt?” jautāja vecmāmiņa.
	B.	„Vai tu man, Andrej, varētu palīdzēt,” jautāja vecmāmiņa.
	C.	„Vai tu man, Andrej, varētu palīdzēt?” jautāja vecmāmiņa.
6.	A.	Nozvanīja pulkstenis, un atskanēja mamma balss: „Celies, Bruno, tu nokavēsi skolu!”
	B.	Nozvanīja pulkstenis un atskanēja mamma balss: „Celies, Bruno, tu nokavēsi skolu!”
	C.	Nozvanīja pulkstenis, un atskanēja mamma balss: „Celies Bruno, tu

		nokavēsi skolu!”
7.	A.	Paldies saimniecīt, ēdieni bija ļoti garšīgi un sātīgi, un neparasti !
	B.	Paldies, saimniecīt ēdieni bija ļoti garšīgi, un sātīgi, un neparasti!
	C.	Paldies, saimniecīt, ēdieni bija ļoti garšīgi un sātīgi, un neparasti!
8.	A.	Brr ir nu gan ārā gan auksti, gan drēgni!
	B.	Brr, ir nu gan ārā gan auksti, gan drēgni!
	C.	Brr, ir nu gan ārā gan auksti gan drēgni!
9.	A.	Karlīne, nolēma iegūt vidusskolas izglītību un tad apgūt profesiju.
	B.	Karlīne nolēma iegūt vidusskolas izglītību, un tad apgūt profesiju.
	C.	Karlīne nolēma iegūt vidusskolas izglītību un tad apgūt profesiju.
10.	A.	Mūsu klasē ir izveidojies labs kolektīvs, mums kopā patīk jautri pavadīt laiku gan ikdienā, gan atpūtā, gan ceļojumos, jo viens otru labi saprotam.
	B.	Mūsu klasē ir izveidojies labs kolektīvs mums kopā patīk jautri pavadīt laiku gan ikdienā, gan atpūtā, gan ceļojumos, jo viens otru labi saprotam.
	C.	Mūsu klasē ir izveidojies labs kolektīvs, mums kopā patīk jautri pavadīt laiku, gan ikdienā, gan atpūtā, gan ceļojumos, jo viens otru labi saprotam.
11.	A.	Viktors zināja, ka nevarēs piedalīties ne ekskursijā ne pārgājienā.
	B.	Viktors zināja, ka nevarēs piedalīties ne ekskursijā, ne pārgājienā.
	C.	Viktors zināja, ka nevarēs piedalīties, ne ekskursijā, ne pārgājienā.
12.	A.	Kad, stundas beidzās, daudzi skolēni vēl nodarbojās pulciņos.
	B.	Kad stundas beidzās daudzi skolēni, vēl nodarbojās pulciņos.
	C.	Kad stundas beidzās, daudzi skolēni vēl nodarbojās pulciņos.
13.	A.	„Ak tu kungs, Zigmār, kā tu esi nosmulējies!” iesaucās lielā māsa Santa.
	B.	„Ak tu kungs Zigmār, kā tu esi nosmulējies!” iesaucās lielā māsa Santa.
	C.	„Ak, tu kungs Zigmār, kā tu esi nosmulējies!” iesaucās lielā māsa Santa.

5. Tests par pieturzīmēm. Izvēlies pareizo variantu! Svītriņu vietā raksti pareizu burtu! Izvēlies pareizo vārdu no iekavām! (Pēc o. Vailda literārās pasakas „Laimīgais princis”).

1.	A.	Prinča statuja pacēlās au _ stu virs pilsētas, un pilsētnieki viņu a _ brīvoja, un sauca par laimīgu.
	B.	Prinča statuja pacēlās au _ stu virs pilsētas un pilsētnieki viņu a _ brīvoja, un sauca par laimīgu.
	C.	Prinča statuja pacēlās au _ stu virs pilsētas, un pilsētnieki viņu a _ brīvoja un sauca par laimīgu.
2.	A.	Bija jau (rudens, rudenā) nakts, kad pilsētai pāri laidās maza, enerģiska un mazliet ai _ kavējusies bezdelīga.
	B.	Bija jau (rudens, rudenā) nakts kad pilsētai pāri laidās maza enerģiska, un mazliet ai _ kavējusies bezdelīga.
	C.	Bija jau (rudens, rudenā) nakts, kad pilsētai pāri laidās maza, enerģiska, un mazliet ai _ kavējusies bezdelīga.
3.	A.	Pa nakti bezdelīga palika pie Laimīgā prinča kājām, tās bija labas un ērtas un patīkamas naktsmājas.
	B.	Pa nakti bezdelīga palika pie Laimīgā prinča kājām tās bija labas, un ērtas un patīkamas naktsmājas.
	C.	Pa nakti bezdelīga palika pie Laimīgā prinča kājām, tās bija labas un ērtas, un patīkamas naktsmājas.
4.	A.	Pēkšņi viņa brr, sajuta ka virsū uzkrīta au _ sta (ūdeņa, ūdens) lāse.
	B.	Pēkšņi viņa, brr, sajuta, ka virsū uzkrīta au _ sta (ūdeņa, ūdens) lāse.
	C.	Pēkšņi viņa brr, sajuta, ka virsū uzkrīta au _ sta (ūdeņa, ūdens) lāse.
5.	A.	„Skat, cik dīvaini!” viņa brīnījās.
	B.	„Skat cik dīvaini!” viņa brīnījās.
	C.	„Skat, cik dīvaini,” viņa brīnījās.
6.	A.	Pie debesīm (itkā, it kā) nebija neviena mākonīša, bet lija lietus.
	B.	Pie debesīm (itkā, it kā) nebija, neviena mākonīša, bet lija lietus.

	C.	Pie debesīm (itkā, it kā) nebija neviena, mākonīša, bet lija lietus.
7.	A.	Tad, bezdelīga paskatījās au šup un ieraudzīja, ka Laimīgais princis raud.
	B.	Tad bezdelīga paskatījās au šup un ieraudzīja, ka Laimīgais princis raud.
	C.	Tad bezdelīga paskatījās au šup, un ieraudzīja, ka Laimīgais princis raud.
8.	A.	Princis raudāja par bēdām, par nabadzību, par nežēlību, kuru viņš redzēja savā pilsētā.
	B.	Princis raudāja, par bēdām, par nabadzību, par nežēlību, kuru viņš redzēja savā pilsētā.
	C.	Princis raudāja par bēdām, par nabadzību, par nežēlību kuru viņš redzēja savā pilsētā.
9.	A.	Viņš lūdza, lai bezdelīga palīdz aiznest dārgakmeņus, un zeltu nabadzīgajiem pilsētas iedzīvotājiem.
	B.	Viņš lūdza, lai bezdelīga palīdz aiznest dārgakmeņus un zeltu nabadzīgajiem pilsētas iedzīvotājiem.
	C.	Viņš lūdza, lai bezdelīga palīdz aiznest dārgakmeņus un zeltu nabadzīgajiem, pilsētas iedzīvotājiem.
10.	A.	Jā, bezdelīga izpildīja prinča lūgumu un palika pie viņa.
	B.	Jā bezdelīga izpildīja prinča lūgumu, un palika pie viņa.
	C.	Jā, bezdelīga izpildīja prinča lūgumu, un palika pie viņa.
11.	A.	Ja, bezdelīga būtu aizlidojusi, viņa paliktu dzīva.
	B.	Ja, bezdelīga būtu aizlidojusi viņa paliktu dzīva.
	C.	Ja bezdelīga būtu aizlidojusi, viņa paliktu dzīva.

6. Tests par pieturzīmēm. Izvēlies pareizo variantu! (Pēc O. Henrija Īsā stāsta „Bēdu brāļi”).

1.	A.	Kramplauzis iekāpa pa logu, un tad atvilka elpu, jo bija mazliet piekūsis.
	B.	Kramplauzis iekāpa pa logu un tad atvilka elpu, jo bija mazliet piekūsis.
	C.	Kramplauzis iekāpa, pa logu un tad atvilka elpu, jo bija mazliet piekūsis.
2.	A.	Tā bija savrupmāja kura izskatījās mazliet pamesta, drūma, neapkopta.
	B.	Tā bija savrupmāja, kura izskatījās mazliet pamesta, drūma neapkopta.
	C.	Tā bija savrupmāja, kura izskatījās mazliet pamesta, drūma, neapkopta.
3.	A.	Zaglis sāka lavīties augšā pa kāpnēm, jo cerēja atrast kādu pulksteni, mazliet naudas, kādu dārgakmeni.
	B.	Zaglis sāka lavīties augšā pa kāpnēm, jo cerēja atrast, kādu pulksteni mazliet naudas, kādu dārgakmeni.
	C.	Zaglis sāka lavīties augšā pa kāpnēm jo cerēja atrast, kādu pulksteni, mazliet naudas, kādu dārgakmeni.
4.	A.	Kramplauzis klusiņām atvēra durvis uz apgaismoto istabu un ieraudzīja aizmigušu cilvēku.
	B.	Kramplauzis klusiņām atvēra durvis, uz apgaismoto istabu, un ieraudzīja aizmigušu cilvēku.
	C.	Kramplauzis klusiņām atvēra durvis uz apgaismoto istabu, un ieraudzīja aizmigušu cilvēku.
5.	A.	Uz naktsgaldiņa, lūk juku jukām mētājās dažādas mantas, kuras piesaistīja zagļa uzmanību.
	B.	Uz naktsgaldiņa, lūk, juku jukām mētājās dažādas mantas, kuras piesaistīja zagļa uzmanību.
	C.	Uz naktsgaldiņa, lūk, juku, jukām mētājās dažādas mantas, kuras piesaistīja zagļa uzmanību.
6.	A.	Kad zaglis pagāja trīs soļus uz galdiņa pusi, guļošais cilvēks žēlabaini ievaidējās un atvēra acis.
	B.	Kad zaglis pagāja trīs soļus uz galdiņa pusi, guļošais cilvēks žēlabaini ievaidējās, un atvēra acis.
	C.	Kad, zaglis pagāja trīs soļus uz galdiņa pusi, guļošais cilvēks žēlabaini

		ievaidējās un atvēra acis.
7.	A.	„Paceliet cilvēk, abas rokas!” ļaundaris pavēlēja.
	B.	„Paceliet, cilvēk, abas rokas,” ļaundaris pavēlēja.
	C.	„Paceliet, cilvēk, abas rokas!” ļaundaris pavēlēja.
8.	A.	Cilvēks ar saviebtu, sāpīgu seju sacīja: „Es nevaru pacelt kreiso roku, jo man ir reimatisms plecā.”
	B.	Cilvēks ar saviebtu sāpīgu seju sacīja: „Es nevaru pacelt kreiso roku, jo man ir reimatisms plecā.”
	C.	Cilvēks ar saviebtu, sāpīgu seju sacīja: „Es nevaru pacelt kreiso roku, jo man ir reimatisms plecā!”
9.	A.	Vīri sāka abiem saistošu, interesantu, aizraujošu sarunu par slimībām, par zālēm, jo arī kramplauzim bija reimatisma sāpes.
	B.	Vīri sāka abiem saistošu, interesantu, aizraujošu sarunu, par slimībām par zālēm, jo arī kramplauzim bija reimatisma sāpes.
	C.	Vīri sāka abiem saistošu interesantu aizraujošu sarunu par slimībām, par zālēm, jo arī kramplauzim bija reimatisma sāpes.
10.	A.	Pēc tik labas saprašanās, abi turpināja sarunu un devās kopā uz pilsētu.
	B.	Pēc tik labas saprašanās abi turpināja sarunu, un devās kopā uz pilsētu.
	C.	Pēc tik labas saprašanās abi turpināja sarunu un devās kopā uz pilsētu.

7. Noraksti! Liec pieturzīmes!

1. Ātri ātri ir pagājušas septembra dienas jo pēc vasaras gribas parunāties ar draugiem.
2. Tu man teici Šodien es iešu uz basketbola treniņu
3. Rudens kokiem lapas drīz nokrāsos sarkanas dzeltenas rūsganas brūnas.
4. Laiks paliek aukstāks un dienas pamazām kļūst īsākas un vēsākas un lietainākas.
5. Man ļoti patīk siltums runcis skaļi ņurrāja.
6. Rudenī vajag ēst daudz augļu jo tad tur ir daudz vitamīnu.
7. Laimīgais princis atdeva cilvēkiem gan savu rubīnu gan safīrus gan zeltu.
8. Dievs palūdza eņģelim no zemes izvēlēties divas svarīgas lietas un viņš atnesa sirdi un bezdelīgu.
9. Kad mēs pēc stundām satikāmies parunājām par notikumiem skolā.
10. Ja tu dari labus darbus tad ap sirdi paliek labi arī ziemas aukstumā.

8. Liec komatus! Uzzīmē saliktu pakārtotu teikumu shēmas!

1. Manā pagalmā ieskrēja suns kuram mutē bija milzīgs kauls.
2. Filma kuru es redzēju vasarā saucas „Karību jūras pirāti”.
3. Ja es saņemšu labu algu par darbu es strādāšu šajā firmā arī nākošajā vasarā jo darbs mani apmierina.
4. Kur ir nauda tur bieži vien ir problēmas jo cilvēki strīdas.
5. Es gluži labi saprotu ko tu no manis gribi.
6. Kad stundas beidzas es vienkārši gribu atpūsties.
7. Cilvēks kurš atnāca ciemos bija atbraucis no Austrālijas.
8. Viņš aicināja mūs ciemos kad mēs paši to gribētu.
9. Lai aizbrauktu šādā ceļojumā vajag daudz naudas jo biļetes ir dārgas.
10. Redzi ka es visu zinu.
11. Mēs zinām ka ātri paies mācību gads.

9. Izvēlies piecus no dotajiem frazeoloģismiem! Iesaisti saliktos teikumos! Liec pieturzīmes!

ņemt vagu - bēgt

vārīt ziepes – darīt muļķības

pieēsties līdz kaklam – pārēsties, par daudz apēst

iet, kur deguns rāda – iet kaut kur, pats īsti nezina, uz kuriem

bailīgs kā zaķis – ļoti bailīgs

cita galva – grūti iemācīties, saprast

turēt rokas klēpī – neko nedarīt, gaidīt, slinkot

turēt griezu prātu – dusmoties uz kādu, apvainoties

dzīvo kā niere pa taukiem – ļoti labi dzīvo, nav problēmu

raustīt lauvu aiz ūsām – kaitināt

ar degunu mākoņus stumt – lielīties

Piemēram,

Jānis stūma mākoņus ar degunu, jo viņa komanda uzvarēja sacensībās.

Patstāvīgais darbs. Teikums.

1. Noraksti! Liec pieturzīmes teikumos!

Mazā nabadzīgā mājiņā **uz nāves gultas gulēja** tēvs. Viņa trīs dēli stāvēja pie gultas un katrs domāja savas domas. Vecākie dēli gribēja tikai mantu un gaidīja lai tēvs ātrāk **aiziet mūžībā**. Jaunākais dēls žēloja tēvu apraudāja viņu. Kad **Melnā māte paņēma tēvu savā valstībā** vecākie brāļi tūlīt sāka meklēt naudu. Antiņam vienam pašam vajadzēja tēvu **sapost mūžībai**.

Vecākie brāļi tēva gultā atrada **naudas zuti** kurā bija zīmīte. Tur bija rakstīts Priekš jaunākā brāļa. Abi naudu sadalīja savā starpā. Viņi nemaz nedomāja ka Antiņam arī kaut kas pienākas.

Istabā ienāca nabags un pastāstīja ka karalis aicina visus uz **mielastu** jo princese pēc septiņu gadu gulēšanas stikla kalnā modīsies. Karalis ir apsoltījis princesi par sievu tam kurš uzkāps kalnā un atmodinās princesi.

2. Noraksti! Liec pieturzīmes! Skaidro to lietošanu!

1. Antiņš teica brāļiem Palīdziet man brālīši sakopt tēvu
2. Kad tēvu aiznesa uz ķēķi vecākie brāļi atgriezās istabā lai meklētu naudu.
3. Jā mantkārība ir briesmīga ja cilvēks paliek par naudas vergu.
4. Ak brāļi pavisam nu pavisam aizmirsa par Antiņu tāpēc ka domāja tikai par mantojumu par naudu par sevi.
5. Lipsts gribēja sev pusi no visas mantas bet Bierns tam nepiekrita.
6. Nabaga vecais vīriņš izstāstīja gan par karaļa mielastu gan par princesi un brāļi gatavojās doties uz pili.

3. Skaidro izcelto vārdu nozīmi no 1. uzdevuma!

uz nāves gultas gulēja – bija ļoti slimš, drīz mirs

aiziet mūžībā - .....
Melnās mātes valstība - .....
sāpost mūžībai - .....
naudas zutis - .....
mielasts - .....

4. Uzraksti 5 teikumus par pavasari

.....
.....
.....
.....
.....

Palīgs skolotājam.

Krustvārdu mīklas atrisinājums.

1.																	
				2.	p	i	e	t	u	r	z	ī	m	e	s		
			3.	i	e	k	a	v	a	s							
4.	p	a	r	t	i	k	u	l	a	s							
					5.	l	ī	d	z	s	k	a	ņ	i			
			6.	p	a	l	ī	g	t	e	i	k	u	m	s		
					7.	v	i	r	s	t	e	i	k	u	m	s	
8.	p	r	i	e	v	ā	r	d	i								
				9.	u	z	r	u	n	a							
					10.	p	ē	d	i	ņ	a	s					
					11.	t	e	i	k	u	m	s					

Atrisini krustvārdu mīklu!

1.															
				2.											
			3.												
4.															
					5.										
			6.												
					7.										
8.															
				9.											
					10.										
					11.										

1. Kā sauc vārdus, kuriem nav savas nozīmes? Viens no vārdu iedalījuma veidiem.
2. Ko liek teikumos, teikumu beigās?

3. Pieturzīme.
4. Pie kādas vārdu šķiras pieder „**jā**” un „**nē**”?
5. Viens no skaņu iedalījuma veidiem.
6. Ko ievada, piemēram, vārdi – **cik, ja, jo, tāpēc ka u.c.**
7. Viena no salikta pakārtota teikuma daļām.
8. Viena no palīgvārdu vārdu šķirām.
9. Kas teikumā

Valdi, panāc šurp!

ir vārds „**Valdī**”?

10. Viena no pieturzīmēm teikumos ar tiešo runu.
11. Kas ir cilvēku valodas (runas) pamatā? Kā runā cilvēki?

„Kabatas” diktāts

pēc V. Belševicas romāna „Bille” nodaļas „Kristības” ar uzdevumu.

Liec pieturzīmes!

Skolēni saņem diktāta tekstu sagrieztu pa teikumiem. Skolēns lasa katru teikumu, pārlicinās, vai varēs to pēc atmiņas uzrakstīt, tad noliek teikumu un raksta pēc atmiņas.

1.

Kristības nolēma rīkot pie mammuča māsas Olgas jo tur vienmēr viss bija ļoti kārtīgs.

2.

Viņas dzīvoklis spīdēja un laistījās grīdas bija kā spogulis.

3.	Billei patika ciemoties pie tantes tāpēc ka viņa nekad nebija dusmīga vienmēr apaļi smaidīja.
4.	Olga strādāja par audēju un no lielā trokšņa ausis pēc darba bieži bija aizkritušas.
5.	Kad Bille gribēja lasīt priekšā grāmatu Olga teica Vai bērniņ es neko nedzirdēšu
6.	Kristību dienā visi bija saposušies labākajās drēbēs un papucis izcepa drumstalu maizi.
7.	Pie durvīm klauvēja un ienāca mācītājs tumšā uzvalkā.
8.	Viņš jautāja Billei Kādu vārdu tad tu gribi
9.	Es gribu vārdu Dzidra sacīja Bille.
10.	Meitenei ļoti nepatika savs vārds viņa gribēja no tā tikt vaļā.

11.	Kristību laikā mācītājs dziedāja dziesmas runāja no Bībeles un tad kristīja Billi.
12.	Billei gribējās raudāt jo mācītājs nosauca viņu par Sibillu nevis Dzidru.
13.	Mamma gan mēģināja viņu mierināt ka vārds Sibilla ir daudz skaistāks nekā Dzidra bet meitene neklausījās.
14.	Bille bija ļoti apvainojusies uz visiem tāpēc viņa gauži raudāja.
15.	Mamma teica ka cilvēkam svarīga ir gudrība bet vārdam nav nozīmes.
16.	Bille gribēja parastu vārdu lai neviens nevarētu viņu apsaukt izsmiet nerrot.

Diktāta tekstu ieteicams izmantot pēc V. Belševicas romāna „Bille” lasīšanas literatūras stundās, lai nostiprinātu skolēnu zināšanas par pieturzīmju lietošanu vienkāršos un saliktos teikumos, teikumos ar tiešo runu.

Šāds diktāta rakstīšanas metodiskais paņēmieni veicinās skolēna atmiņas treniņu, tās nostiprināšanu, sekmēs teikumu veidošanas apguvi.

„Kabatas” diktāts

pēc O. Vailda literārās pasakas „Laimīgais princis” ar uzdevumu.

Liec pieturzīmes!

Skolēni saņem diktāta tekstu sagrieztu pa teikumiem. Skolēns lasa katru teikumu, pārlicinās, vai varēs to pēc atmiņas uzrakstīt, tad noliek teikumu un raksta pēc atmiņas.

1.	Laimīgais princis stāvēja augstu virs pilsētas un redzēja nabadzīgo cilvēku nelaiimes.
2.	Viņš raudāja par cilvēku ciešanām un kāda asara uzkrita bezdelīgai.
3.	Bezdelīga gulēja pie prinča kājām un sākumā nesaprata kas notika.
4.	Viņa apsolījās palikt pie prinča un palīdzēt.
5.	Laimīgais princis lūdza lai bezdelīga aiznes rubīnus šuvējai.
6.	Tad viņš palūdza aiznest savas dārgakmeņu acis jauneklīm un meitenītei kura pārdeva sērkokļus.
7.	Bezdelīga raudāja par princi jo viņš bija akls.
8.	Bija auksts laiks bet bezdelīga nelidoja uz siltajām zemēm.
9.	Viņa palika pie prinča tāpēc ka mīlēja viņu un negribēja atstāt vienu.

10.	Princis izdalīja visus savus dārgumus pilsētas iedzīvotājiem.
11.	Bezdelīga aukstumā nomira jo viņa nebija pieradusi pie šādiem laika apstākļiem.
12.	Laimīgais princis stāvēja pelēks neglīts un pavisam vientuļš.
13.	Pilsētiņas domnieki nolēma statuju izkausēt jo nevienam tā vairs nepatika.
14.	Galvenais kausētājs nesaprata kāpēc neizkusa prinča sirds.
15.	Sirdi izmeta atkritumu kaudzē kur jau gulēja beigtā bezdelīga.
16.	Dievs lika savam eņģelim atnest pašu vērtīgāko ko var atrast pilsētā.
17.	Eņģelis atnesa sirdi un beigto bezdelīgu.